

Germina 15 anys. Percepcions dels impactes en les trajectòries socioeducatives d'infants i joves

INFORME FINAL

Fundación
Mauricio y Carlota Botton

Informe encarregat per la Fundació Germina

22 de juliol de 2022 (Revisat febrer 2024)

**Dr. Enric Saurí Saula
Dra. Sheila González Motos**

Índex

1. Introducció.....	4
2. Metodologia	5
2.1 Dades de Germina	5
2.2 Entrevistes amb responsables de Germina	5
2.3 Entrevistes amb joves que han estat atesos per Germina.....	5
3. Context de l'entitat i caracterització dels programes.....	7
3.1 El Centre Obert Infantil.....	7
Participants.....	7
Activitats Desenvolupades al Centre Obert Infantil.....	8
Indicadors acadèmics.....	9
3.2 El centre d'adolescents: l'Espai Jove.....	10
Participants.....	10
Activitats Desenvolupades a l'Espai Jove.....	11
Indicadors acadèmics.....	12
3.3 Gran Recorregut. Acompanyament formatiu i sociolaboral a joves.....	13
Participants.....	13
Activitats Desenvolupades a Gran Recorregut	14
4. Les trajectòries dels i les joves i adolescents.....	17
4.1 Context familiar i social de partida	17
4.2 Context educatiu	17
4.3 Raons d'entrada a Germina	18
4.4 Els itineraris a Germina.....	21
El Centre Obert Infantil.....	21
L'Espai Jove.....	22
El pas per Gran Recorregut i la finalització de l'etapa de Germina	25
5. Els i les joves avui i les seves expectatives de futur.....	27
5.1 Situació laboral i educativa.....	27
5.2 Situació familiar actual	28
5.3 Expectatives de futur	28
6. El pas per Germina: percepcions i aportacions.....	30
6.1 Sis grans dimensions valorades pels i les joves.....	30
Reforç escolar i suport a l'estudi	30
Orientació i acompanyament	30
Suport emocional.....	31
La xarxa social	31
Autoestima i autonomia	32
Hàbits i actituds	32

6.2 El paper de l'equip educatiu	33
Facilitadors de noves mirades	33
Figures empàtiques que orienten i recolzen	33
L'esperit vocacional	34
Correctors d'hàbits i actituds.....	34
La mediació.....	35
Les eines per al suport emocional	35
6.3 Els àmbits d'influència de Germina	36
L'ampliació de les expectatives de futur.....	36
El canvi actitudinal.....	37
Autoconfiança i autoestima.....	37
La millora en les relacions familiars	38
La capacitat relacional	39
Les trajectòries acadèmiques	40
7. Punts forts, punts febles i propostes	41
7.1 Sobre l'oferta formativa i d'activitats	41
7.2 Sobre l'organització dels programes establerts.....	41
7.3 Sobre els programes d'intervenció i la relació amb els infants i joves	42
7.4 Sobre el suport a l'estudi	44
7.5 Sobre la relació amb les famílies	45

Gràfics

Gràfic 1. Infants per origen familiar (2020)	7
Gràfic 2. Infants segons tipologia familiar (2020)	8
Gràfic 3. Indicadors acadèmics 2019-2020 Centre Obert.....	10
Gràfic 4. Adolescents per origen familiar (2020)	10
Gràfic 5. Adolescents segons tipologia familiar (2020).....	11
Gràfic 6. Indicadors acadèmics 2019-2020	12
Gràfic 7. Estudis cursats.....	13
Gràfic 8. Joves per origen familiar	14

Taules

Taula 1. Graella tipològica	5
Taula 2. Joves incorporats a GR per edat i sexe (2020)	13

El mes d'octubre de 2020, amb la pandèmia encara cuejant, vam rebre la fatal notícia de què l'A.A., un jove de 23 anys que havíem atès a Germina des del 2009 al 2017 havia mort assassinat d'una ganivetada en trobar-se enmig d'una baralla.

L'A.A. era el gran de 4 germans d'una família que havia tingut moltes dificultats. Recordàvem un nen-adolescent-jove tranquil, que no feia massa soroll, col·laborador. Si és cert que a l'escola i institut no seguia massa, la passió per la cuina que li venia de l'àvia i que tantes vegades havia mostrat en els tallers que fèiem a Germina, el va portar a ser un dels primers joves becats a una bona escola de cuina a Barcelona. Va ser excel·lent allà, de seguida va trobar feina i va començar a viure de forma autònoma just a la majoria d'edat. Als 23 aquesta vida s'estroncava de cop.

L'equip educatiu que l'havíem conegut i compartit tant amb ell i la seva família vam quedar consternats.

Amb les setmanes ens vam començar a preguntar què se n'hauria fet dels joves que havíem atès i havien passat per Germina. Per defecte professional, vam pensar si podríem avaluar l'impacte d'alguna manera. Veure què havia passat amb els anys, què quedava a la motxilla després d'aquell pas per Germina.

Vam mirar cap a la universitat i vam contactar els dos investigadors que signen aquest informe, i de seguida vam saber que això tècnicament no era una "avaluació" (no hi havia grup de control), sinó que el que volíem era un anàlisi de la percepció que tenien de Germina, de com els hi havia anat i si havia tingut algun impacte a les seves vides haver passat per aquests programes.

De seguida ens vam posar a mirar l'arxiu d'altres i baixes, a filtrar pels que havien estat un temps significatiu, que havien passat per diversos programes, perfils diferents. I va sortir una primera llista, i tot seguit vam suar en alguns casos per recuperar el seu contacte, telèfons, compte d'Instagram...

El resultat és el que teniu a les mans. Sabent que no són habituals avui en dia estudis d'aquest tipus en el sector, esperem que pugui servir a d'altres i posi de valor la tasca dels serveis preventius i comunitaris arrelats a territori.

En record i memòria de l'A.A.

Santa Coloma de Gramenet, març de 2024.

Mario Cuixart Cardús

Director Germina.

1. Introducció

Germina neix l'any 2004 amb la voluntat d'esdevenir un espai de suport a través de l'educació a infants i joves en situació de vulnerabilitat. L'any 2007 inicia la seva activitat adreçada inicialment a infants entre 5 i 12 anys al barri Llatí de Santa Coloma de Gramenet a través del Centre Obert Infantil. Dos anys després s'amplia l'oferta de suport socioeducatiu a joves adolescents fins als 16 anys amb la creació de l'Espai Jove, i l'any 2012, amb la posada en marxa del programa Gran Recorregut, s'estén l'atenció fins als 21 anys. A partir d'aquest moment, un cop consolidats els tres programes de l'entitat, l'expansió és territorial, primer dins de Santa Coloma cap al barri de Raval, més tard obre la seu a Badalona i l'any 2021 inicia una nova etapa al barri de Tetuán de Madrid.

Moltíssims infants i joves han passat per l'entitat. Alguns ho han fet de forma breu, d'altres han realitzat un recorregut d'anys. Tots comparteixen unes situacions familiars d'extrema vulnerabilitat, que ha motivat la seva participació en els programes de l'entitat. 15 anys després de l'inici de les seves activitats, Germina es planteja conèixer quin ha estat l'impacte de la seva activitat sobre les trajectòries educatives i personals dels infants i joves acompanyats.

L'avaluació de programes i intervencions permet identificar punts forts i aspectes amb marge de millora. Aquesta avaluació es pot focalitzar en el disseny (conèixer si allò dissenyat respon de forma clara als problemes identificats), en la implementació (saber si la posada en marxa s'adiu a allò que s'ha dissenyat) o en els impactes (quins són els resultats finals de l'aplicació del programa). Les memòries anuals de l'entitat s'adrecen a les dues primeres qüestions (què fem i com ho fem), de forma que l'interès de Germina se centra ara a conèixer els efectes produïts pels seus programes. Ara bé, mesurar l'impacte de les intervencions no és una tasca senzilla i requereix d'uns supòsits metodològics que no es compleixen en aquest cas (com la selecció aleatòria dels participants, l'establiment d'un grup de tractament i un grup de control...). És per això que s'ha optat per fer una aproximació qualitativa que, a partir del relat dels i les joves que han estat ateses per l'entitat, permet identificar, si no els impactes, sí la percepció d'aquests. Alhora, aquesta avaluació recull les vivències dels i les joves usuaris dels diferents programes i aporta llum sobre aspectes valorats i qüestions a millora del disseny i implementació de les intervencions de Germina.

Aquest informe s'inicia amb l'explicació del plantejament metodològic seguit per a l'anàlisi i una contextualització dels tres grans programes de l'entitat: Centre Obert Infantil, Espai Jove i Gran Recorregut. La part central de l'informe respon a tres objectes d'anàlisi. En primer lloc, els punts de partida i les trajectòries dels i les joves entrevistades, parant atenció a qüestions familiars, educatives i socials. En segon terme, les seves situacions actuals -en l'àmbit educatiu, familiar i laboral- i les seves expectatives de futur. I, en tercer lloc, el pas per Germina, on s'identifiquen els aspectes més valorats pels joves, el paper de l'equip educatiu i els principals àmbits d'influència de l'entitat. A mode de conclusions, de forma esquemàtica, es recullen els fonts forts, punts febles i propostes de millora.

2. Metodologia

L'estudi parteix d'una aproximació al context de Germina, la seva estructura i programes, per abordar en una segona fase els itineraris seguits pels joves que han passat per a l'entitat. En un tercer moment, es tracten els impactes de Germina a través de la valoració dels i les joves usuàries. Són tres les vies d'accés a la informació emprades en aquest projecte:

2.1 Dades de Germina

La Fundació Germina realitza una àmplia recollida de dades de seguiment dels i les joves cada curs. L'anàlisi d'aquestes dades ha permès contextualitzar tant el perfil general dels usuaris com la proposta educativa per cadascuna de les diferents etapes analitzades. El coneixement de les característiques sociodemogràfiques dels usuaris i de la tipologia i estructura dels programes establerts permet l'aproximació i la comprensió del marc general en el qual es desenvolupa l'acompanyament educatiu dels infants i adolescents. .

2.2 Entrevistes amb responsables de Germina

S'ha complementat la informació sobre l'estructura organitzativa de Germina a partir de les entrevistes a diferents responsables i coordinadors de projectes de l'entitat.

2.3 Entrevistes amb joves que han estat atesos per Germina

L'accés al coneixement sobre les situacions i trajectòries dels i les joves i la valoració sobre el seu pas per Germina s'ha fonamentat en entrevistes a diferents joves que han passat per algun dels programes promociats de l'entitat. S'han entrevistat quinze joves d'entre vint i vint-i-cinc anys que han finalitzat el seu itinerari al programa Gran Recorregut (GR). En la mesura que es planteja una perspectiva qualitativa, la selecció de la mostra no segueix cap criteri de significativitat estadística, sinó que es correspon a un *mostratge teòric* (Ruiz Olabuénaga, 1996)¹ amb l'objectiu de mostrar els diferents perfils sociològics.

Taula 1. Graella tipològica

Itinerari	Noies	Nois
Centre Obert- Espai Jove-GR	E4	E3
	E5	E9
	E11	E15
	E14	
Espai Jove-GR	E1	E2
	E6	E12
	E7	E13
GR	E8	E10

¹ Ruiz Olabuénaga, José Ignacio (1996). Metodología de la investigación cualitativa. Bilbao: Universidad de Deusto.

La mostra engloba trajectòries diferenciades respecte a la inserció educativa i laboral dels i les joves entrevistades. Les entrevistes han permès identificar i entendre les trajectòries vitals d'aquests joves però, atès que es tracta de reconstruccions des del present cap endarrere, els resultats estan sotmesos a la selectivitat i a la subjectivitat dels records.

El treball de camp ha experimentat algunes dificultats que poden provocar un cert biaix mostral. En primer lloc, la no acceptació d'entrevistes per part d'un nombre significatiu d'individus seleccionats. Es tracta, principalment, d'alumnat que no es va incorporar al programa Gran Recorregut. Les raons esgrimides han estat diverses, principalment dificultats per canvis de residència i problemes d'horaris que no han estat resolts malgrat la flexibilitat de l'equip de recerca. Cal tenir present, doncs, que la mostra final no recull les vivències d'una part dels i les joves usuàries. És possible que es tracti de joves més allunyats o desvinculats emocionalment amb l'entitat però també, en alguns casos, de joves que han experimentat trajectòries de menor durada. La manca d'informació al respecte ens obliga, d'una banda, a interpretar els resultats recollits en aquest informe amb cautela i, de l'altra, ens anima a interessar-nos en futures recerques per aquests perfils absents.

3. Context de l'entitat i caracterització dels programes

Centrem l'aproximació al context i organització de la Fundació Germina a partir del funcionament de la seu de Fondo, on es va centrar el treball de camp. Germina aposta per un model d'acció social basat en tres programes que connectem amb les tres etapes del sistema educatiu: Centre Obert Infantil per a l'alumnat d'educació primària, Espai Jove per a l'educació secundària obligatòria i Gran Recorregut per a l'etapa post obligatòria.

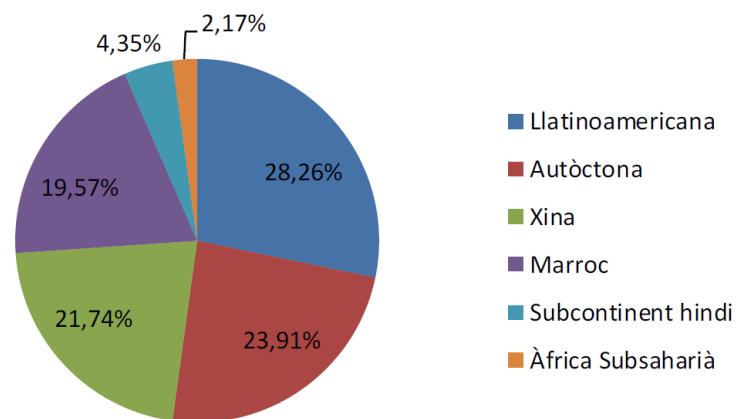
3.1 El Centre Obert Infantil

Participants

El Centre Obert Infantil disposa de trenta places per a infants entre 5 i 12 anys. Hi ha un clar predomini d'infants de famílies ateses només per Serveis Socials (54,35%) i de famílies en seguiment també per la DGAIA (45,65%).

Pel que fa a la procedència familiar, s'observa una clara sobre representació de les famílies d'origen estranger. Aquestes són aproximadament el 75% de les usuàries del Centre Infantil, tot i suposar només el 40% de la població entre 20 i 45 anys² de Santa Coloma de Gramenet. Per nacionalitats, la distribució és força equilibrada entre infants de quatre procedències majoritàries: famílies autòctones (23,9%), sud-americanes (28,2%), xineses (21,7%) i marroquines (19,5%).

Gràfic 1. Infants per origen familiar (2020)

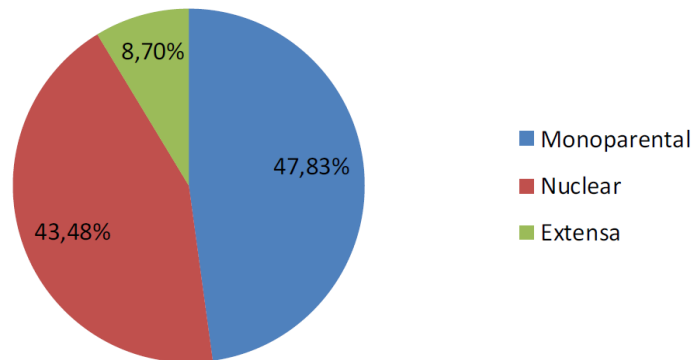

Font: Memòria COI de Germina (2020)

² Es pren aquesta franja d'edat per identificar els potencials individus amb fills i filles d'entre 5 i 12 anys.

Pel que fa a la composició familiar, hi ha una important presència d'infants de famílies monoparentals (47,8%). El risc d'exclusió de les llars monoparentals explica la sobre representació d'aquest perfil de famílies que integren pràcticament la meitat de les famílies usuàries del Centre Infantil, malgrat suposar el 10% de les famílies de Santa Coloma de Gramenet (Cens 2011).

Gràfic 2. Infants segons tipologia familiar (2020)

Font: Memòria COI de Germina (2020)

Els coordinadors i l'equip educatiu de Germina apunten de forma clara les famílies ateses per l'entitat: clares situacions de desestructuració, poca xarxa social de suport, pocs recursos econòmics, inestabilitat laboral (moltes beneficiàries de la Renda Mínima d'Inserció), nivells educatius baixos i precarietat en l'habitatge.

Activitats Desenvolupades al Centre Obert Infantil

- **Punt de trobada i berenar:** Els infants al sortir de l'escola s'adrecen al Centre Obert. En aquesta hora se'ls ofereix un espai de joc lliure i berenar. Es treballa la relació amb l'alimentació, els hàbits d'higiene bàsics i el reciclatge.

El punt de trobada és el moment de joc lliure dels infants, on poden circular lliurement pels diferents racons (biblioteca, zona d'ordinadors, jocs de taula, joc simbòlic, expressió...) i decidir a què volen jugar. El pati està dinamitzat, amb diferents activitats organitzades cada dia de la setmana (futbol o bàsquet, raquetes, ping-pong, expressió corporal i ball, saltar a la corda...). És el moment on es generen converses informals i els infants comparteixen el seu dia de manera distesa i, per tant, l'espai d'establiment del vincle entre infants i educadors.

- **Reforç escolar:** està emmarcat en el programa socioeducatiu "Aprendre a aprendre" i té una durada diària d'una hora. Cada educador/a és responsable de coordinar-se amb els tutors dels infants (element central en aquesta etapa), de buscar material per reforçar les matèries en què tenen més dificultats i de potenciar aquelles per les quals mostren especial motivació. Es fan classes d'anglès en tots els grups.

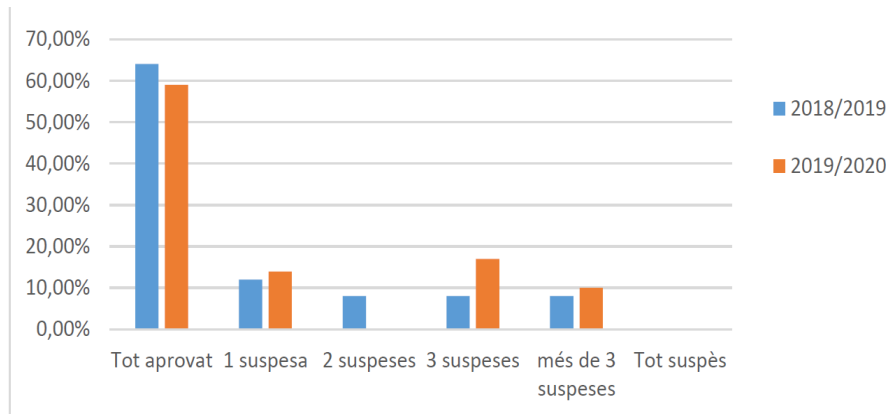
- Les **activitats** estan emmarcades en el *Projecte Educatiu de Centre* i consisteixen en tallers, piscina, ludoteca, sortides a parcs o biblioteca. Existeix una programació fixe per dies per a cada grup, que realitza cada educador/a a l'inici de trimestre. Totes les activitats tenen una durada d'una hora. També es realitzen activitats i sortides conjuntes (al parc, un taller...). Un cop a la setmana, es realitza el projecte *Mapejant Santa Coloma* en el qual els infants trien, descobreixen, visiten i finalment fan un petit reportatge de diferents espais, serveis i equipaments de la ciutat amb l'objectiu de despertar la curiositat i conèixer l'entorn on viuen.
- **Atenció a les famílies:** Hi ha una relació contínua amb les famílies, que s'intensifica quan cal fer un major seguiment de l'infant. A més a més, durant les vacances de Nadal i Setmana Santa es porten a terme activitats especials on es realitzen sortides i s'impulsa la participació de les famílies.
- **Casal d'estiu:** hi poden participar els infants atesos durant l'any i s'obren places a germans (5 -12 anys) dels mateixos participants o adolescents i joves de la Fundació. Hi ha 30 places disponibles.
- **Acció comunitària.** Accions de caràcter comunitari en el context del barri amb l'objectiu de donar protagonisme als infants i de facilitar la seva relació i la de les seves famílies amb l'entorn més immediat. Es busca alhora que els infants esdevinguin actors del canvi i col·laborin en l'impuls de lògiques transformadores dins del barri.

Indicadors acadèmics

Els darrers anys, l'entitat ha fet seguiment del rendiment acadèmic a través de les notes de l'escola, tot parant atenció en el volum d'assignatures aprovades i suspeses. La distribució dels resultats acadèmics per als cursos 2018-19 i 2019-20 és molt similar. Aproximadament 60% de l'alumnat de Centre Obert Infantil supera el curs acadèmic sense assignatures suspeses, i més d'una quarta part suspèn tres o més assignatures. D'altra banda, s'observa un lleuger increment de les assignatures suspeses durant el curs 2019-2020. En aquest cas, cal tenir present que es tracta del curs on es va produir el tancament d'escoles derivat de la COVID-19. Malgrat que no es disposa de dades concretes sobre aquest alumnat, la recerca realitzada ha evidenciat que el tancament d'escoles va reduir de forma més acusada les oportunitats educatives de l'alumnat més desafavorit (Bonal i González, 2020 i 2021)³.

³ Bonal, X., González, S. The impact of lockdown on the learning gap: family and school divisions in times of crisis. *Int Rev Educ* 66, 635–655 (2020). <https://doi.org/10.1007/s11159-020-09860-z>
Bonal, X. i González, S. (2021). Educación formal e informal en confinamiento: una creciente desigualdad de oportunidades de aprendizaje. *Revista de Sociología de la Educación-RASE*, 14 (1), 44-62. <http://dx.doi.org/10.7203/RASE.14.1.18954>.

Gràfic 3. Indicadors acadèmics 2019-2020 Centre Obert

Font: Memòria COI de Germina (2020)

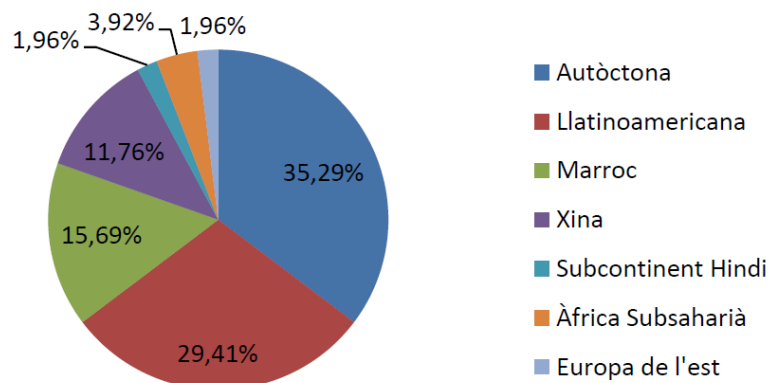
3.2 El centre d'adolescents: l'Espai Jove

Participants

L'Espai Jove consta de 30 places per a adolescents de 12 a 16 anys. Hi ha un predomini clar de famílies ateses només per Serveis Socials (70,6%), però un 29,4% estan també en seguiment per la DGAIA.

Pel que fa a l'origen familiar, de nou, hi ha sobre representació de famílies estrangeres, tot i que les famílies autòctones incrementa la seva presència respecte a l'etapa anterior (35,2%). Per geografies de procedència, en destaquen les famílies sud-americanes (29,4%) i, a major distància les famílies marroquines (15,6%) i xineses (11,7%).

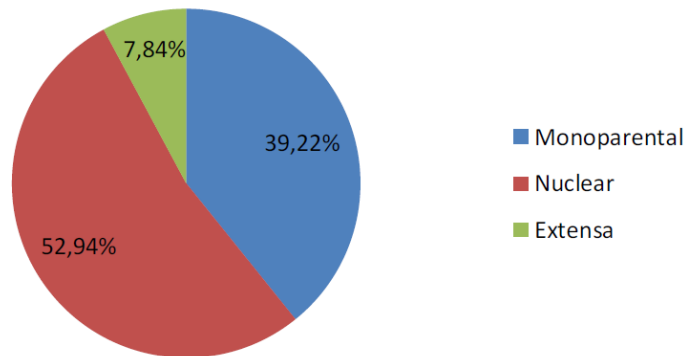
Gràfic 4. Adolescents per origen familiar (2020)

Font: Memòria COA de Germina (2020)

Pel que fa a la composició familiar, en comparació amb el Centre Obert Infantil, s'observa una reducció de la monoparentalitat fins al 39,2%.

Gràfic 5. Adolescents segons tipologia familiar (2020)

Font: Memòria COA de Germina (2020)

La descripció del perfil de famílies per part dels coordinadors apunta a unes situacions molt semblants a les observades en el Centre Obert Infantil: poca xarxa social de suport, pocs recursos econòmics, inestabilitat laboral, nivells educatius baixos i precarietat en l'habitatge.

Activitats Desenvolupades a l'Espai Jove

L'horari d'atenció directe de l'Espai Jove és de dilluns a divendres de 16:00h a 19:30h. Els adolescents estan agrupats en un sol grup de trenta joves i l'equip educatiu està format per tres educadors i educadores.

El funcionament i horari base és el següent:

- **Punt de trobada.** Espai on juguen a jocs de taula, ping-pong o altres activitats no dirigides. El punt de trobada és un espai distès que permet als i les adolescents relacionar-se amb els altres en un context informal i per l'educador/a és el moment idoni per generar vincle amb l'adolescent.
- **Aula d'estudi.** Espai de reforç escolar on es realitzen deures i es preparen exàmens. En aquest espai es potencia l'atenció individualitzada amb la presència de voluntariat o persones de pràctiques. Els adolescents que no tenen deures disposen d'un dossier per reforçar les matèries que necessiten millorar, previ acord amb els tutors i tutores dels respectius centres educatius. Es facilita l'**aprenentatge d'anglès** a través de la presència de persones voluntàries internacionals i material que els educadors i educadores preparen.
- **Berenar.** Espai on els adolescents de manera autònoma es preparen el seu berenar saludable. Es potencien aquí hàbits saludables i l'autonomia.
- **Tallers.** Hi ha una programació d'activitats diàries (piscina, futbol, cuina, grafiti, bàsquet, running, multi esport, intercanvi, assemblea, sortides culturals). El o la jove decideix cada trimestre a quins tallers participarà cada dia. Els divendres són dies per dur a terme activitats

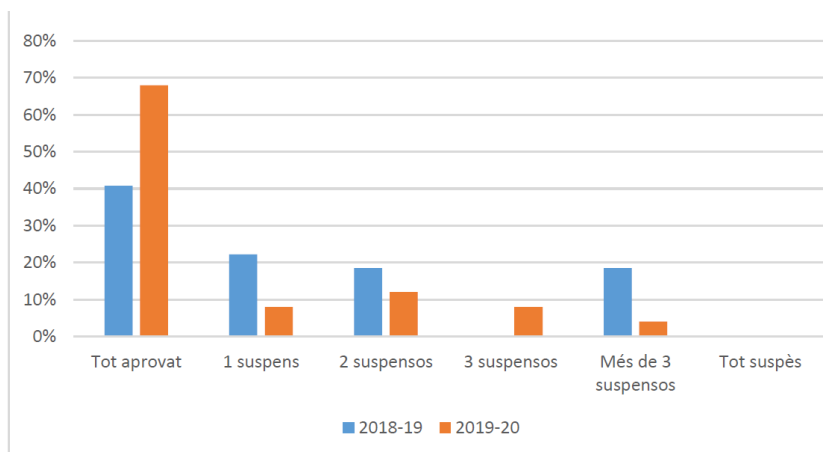
especials com xerrades, sortides i activitats culturals oferides per la ciutat de Santa Coloma de Gramenet i municipis propers. Els i les adolescents que fan 16 anys durant el curs, participen del programa de voluntariat al Centre Obert Infantil un cop a la setmana, amb l'objectiu de treballar la vinculació general dels i les adolescents a l'entitat més enllà del propi Espai Jove, i que els i les joves treballin els valors de l'acció voluntària i adquireixin coneixements en l'àmbit socioeducatiu.

- **Jovestiu, Espai Jove durant l'estiu (juliol).** Casal d'estiu de cinc setmanes on participen els i les adolescents atesos durant l'any. Es continua el Pla de Treball de l'adolescent i la família, però amb una metodologia i proposta d'activitats emmarcades en el lleure.
- **Atenció a les famílies.** Com succeeix al Centre Obert, a l'Espai Jove també es dona una relació contínua amb les famílies, que s'intensifica en funció de les necessitats de l'adolescent.
- **Acció comunitària.** En aquesta etapa també es fomenta el treball comunitari amb adolescents, famílies i barri amb l'objectiu de convertir els i les joves en agents transformadors del barri.

Indicadors acadèmics

En el cas dels joves integrats a l'Espai Jove, els resultats acadèmics pels cursos 2018-19 i 2019-20 són marcadament diferents. Mentre que per al curs 2018-19 tan sols un 40% dels joves van aprovar totes les assignatures, al curs 2019-20 es produeix un increment substancial i s'arriba al 68%. Pel que fa als joves amb tres assignatures o més suspeses, també hi ha una reducció significativa. Del 18% del curs 2018-19 es passa al 11% al curs 2019-20. Cal tenir present, però, que el tancament de les escoles el març del 2020 motivat per la Covid-19 i la directriu del Departament d'afavorir el pas de curs pot explicar, almenys parcialment, aquesta una tendència positiva. Contrasten aquests resultats amb els observats a l'educació primària, etapa on la repetició de curs és menys freqüent i, per tant, les directrius del Departament no es van traduir en el nombre de suspensos.

Gràfic 6. Indicadors acadèmics 2019-2020

3.3 Gran Recorregut. Acompanyament formatiu i sociolaboral a joves

Participants

El projecte Gran Recorregut atén a joves d'entre 16 i 21 anys en situació (de risc) de vulnerabilitat que tenen per objectiu començar a construir de forma compromesa i activa el seu itinerari de futur. El nombre de places assignades en aquest projecte és de 40 joves, però durant l'any 2020 es van atendre 51 joves, a partir d'una campanya de captació de noves derivacions amb els instituts i els serveis de tota la ciutat.

Les dades apunten a una major presència de joves 19 a 21 anys (59%) i de noies (59%):

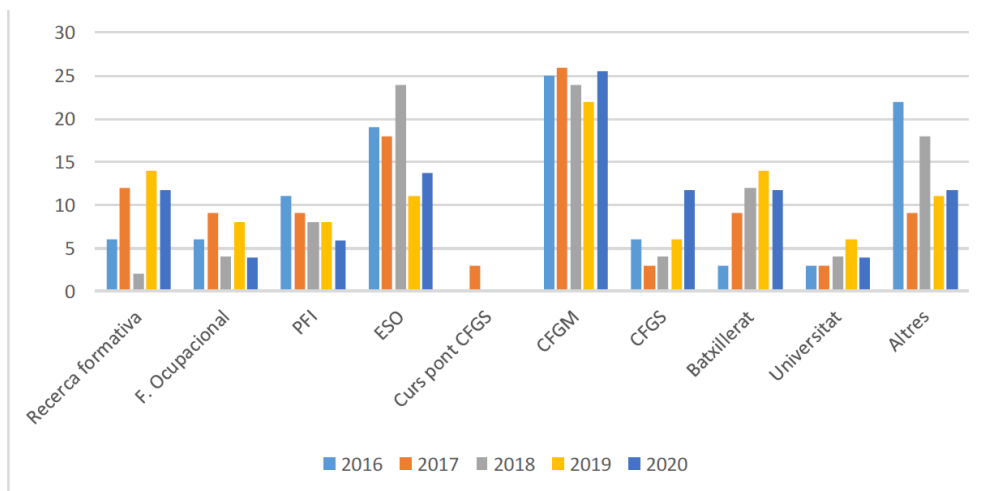
Taula 2. Joves incorporats a GR per edat i sexe (2020)

	Nois	Noies	Total
De 16 a 18 anys	9	12	21
De 19 a 21 anys	12	18	30
	21	30	51

Font: Memòria GR de Germina (2020)

Els i les joves inserits en aquest programa d'orientació responen a una elevada diversitat d'itineraris formatius, essent majoritària l'opció pels CFGM o aquells que han finalitzat la seva trajectòria educativa a l'ESO. L'evolució temporal indica un increment de la presència de joves usuaris al batxillerat i CFGS i una reducció de les opcions com els PFI o la formació ocupacional.

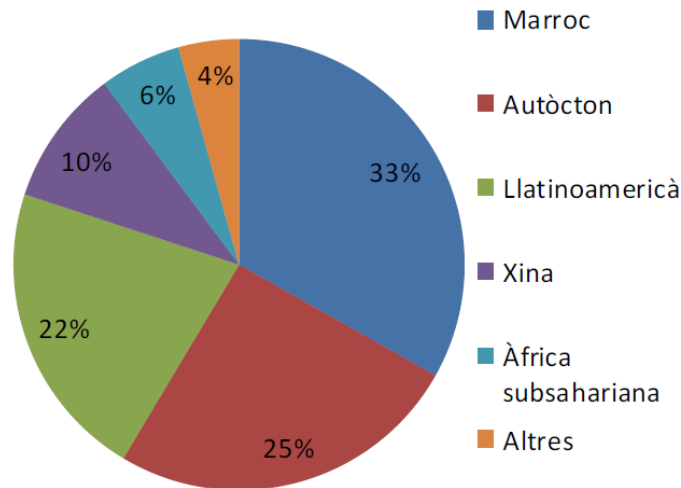
Gràfic 7. Estudis cursats

Font: Memòria GR de Germina (2020)

Només una quarta part dels usuaris de GR són autòctons. Per procedència, el grup majoritari és el de joves d'origen magrebí (33%) i llatinoamericà (22%). Són també destacables els percentatges de joves d'origen xinès (10%) i de l'Àfrica Subsahariana (6%), menys presents en altres etapes.

Gràfic 8. Joves per origen familiar

Font: Memòria GR de Germina (2020)

Els i les joves que participen del projecte de GR es caracteritzen per tenir una xarxa de suport dèbil i per trobar-se en situació administrativa no regularitzada, tot i que en els últims anys les situacions d'irregularitat s'han reduït.

Activitats Desenvolupades a Gran Recorregut

El projecte Gran Recorregut té com a principals objectius l'adquisició del compromís per formar-se i continuar aprenent per part dels i les joves; la construcció d'una xarxa de suport positiva; el desenvolupament de competències personals per fomentar l'autonomia per encarar la vida adulta i, finalment, l'establiment de vincles amb el món laboral.

- **Adquirir compromís per formar-se i continuar aprenent.**
 - **Derivació:** mirada oberta a conèixer nous recursos formatius i d'aprenentatge dins i fora del territori, per tal d'adaptar-se a les particularitats dels diferents itineraris i a fi de potenciar sortir de la zona de confort i estudiar en un entorn nou. En base a això, s'acompanya en la cerca activa i autònoma del recurs formatiu.
 - **Anglès:** aprenentatge de l'idioma de forma pràctica i oral. Es contempla la necessitat d'aquest idioma com una eina bàsica per a l'autonomia en la mobilitat i la comunicació geogràfica, i per potenciar en un futur una bona inserció sociolaboral.

- **Voluntariat 1x1:** amb el retorn dels i les joves a l'educació formal s'ofereix reforç individual i adaptat a les seves necessitats, ja que cada jove es troba seguint un itinerari formatiu diferent.
 - **Espai d'estudi:** accés a un espai diari tranquil i amb els recursos necessaris (Internet, ordinadors, material escolar) perquè els i les joves puguin seguir el seu procés formatiu.
 - **Beques:** oportunitat d'accés a beques d'estudi a joves que han demostrat un gran compromís, coherència i responsabilitat amb el seu itinerari; i que per la seva situació socioeconòmica no podrien accedir als estudis.
 - **Monitor/a de lleure:** es potencia que els i les joves amb perfil i recorregut com a monitors i monitores voluntaris realitzin el curs oficial de *Monitor/a d'activitats de temps en el lleure*.
- **Configurar una xarxa de suport saludable i positiva.**
 - **Tutories individuals:** es reforça la feina feta a les sessions d'habilitats i a altres espais, a més de generar l'itinerari de cada jove, tot posant data a les petites fites que els i les joves marquen. Les tutories, el seguiment i l'acompanyament s'adapten als itineraris de cada jove.
 - **Sessions grupals (Gran Recorregut):** amb l'objectiu d'entrenar el saber estar en un espai de grup, i practicar les habilitats socials i competències bàsiques del seu itinerari. Es posa èmfasi en el desenvolupament de la capacitat crítica vers l'entorn i el seu itinerari.
 - **Coach-estada professional:** s'ofereix la possibilitat d'accedir a un orientador grupal o individual per tal d'identificar els seus interessos i posteriorment posar-los en pràctica en una estada laboral d'un dia.
 - **Teatre:** impartit per dues facilitadores provinents de l'Institut Gestalt, on es proposen dinàmiques bàsiques orientades al desenvolupament personal i al procés creatiu.
 - **Treball en xarxa:** la persona referent del o la jove es coordina amb els diferents agents que tinguin una relació directa amb el seu itinerari, ja sigui recursos formatius, Serveis Socials, CSMIJ, família, etc.
 - **Desenvolupar les competències personals, fomentant l'autonomia per fer front als nous reptes de la vida adulta.**
 - **Construcció de l'itinerari:** treball de l'autonomia en totes les fases del procés, fomentant l'aprenentatge i l'adquisició de les competències necessàries per poder desenvolupar-se de forma autònoma.
 - **Intercanvis europeus** amb l'objectiu d'oferir oportunitats i treballar altres realitats i fomentar el trencament de visió dels i les joves participants. Des de l'entitat s'ofereix l'oportunitat de participar d'intercanvis europeus que organitzen entitats externes per als joves amb més maduresa personal i millor nivell d'anglès.

- **Emancipació:** càpsula formativa bisetmanal on es tracten de forma pràctica i vivencial diferents àrees per assolir l'autonomia plena, amb la mirada posada en una futura emancipació. S'aborden la gestió del temps, la cuina saludable del dia a dia, el consum, l'habitatge i la gestió econòmica.

Conèixer i establir un primer contacte amb el món laboral i l'entorn.

- **Multi esport i jocs i el projecte Connecta:** els i les joves que demostrin motivació i vocació realitzen voluntariat com a monitors i monitores d'extraescolars a l'escola pública Miguel Hernández.
- **Voluntariat social:** es treballa individualment la possibilitat de realitzar tasques de monitor voluntari en els diferents projectes de l'entitat (Centre Obert Infantil i Espai Jove, projectes comunitaris de l'entitat) i en entitats externes que treballin en base als interessos personals i de futur dels i les joves.
- **Acció comunitària.** es manté en aquesta etapa la intervenció comunitària, a partir de la relació entre els i les joves i els diferents agents del barri.

4. Les trajectòries dels i les joves i adolescents

4.1 Context familiar i social de partida

Les dades analitzades indiquen l'existència d'un patró contextual molt similar en tots els casos dels individus entrevistats. Aquesta homogeneïtat pel que fa a les condicions objectives d'existència de cada nucli familiar permeten entendre i explicar l'homogeneïtat en les dinàmiques educatives i relacionals dels i les joves entrevistades i, en definitiva, l'entrada als diferents projectes desplegats des de Germina.

Amb la finalitat de facilitar l'aproximació analítica a les condicions objectives d'existència dels individus analitzats s'han establert tres eixos d'anàlisi: l'estructura del nucli familiar, la situació socioeconòmica de la llar familiar i les pràctiques en relació amb els camps educatiu i de lleure.

De forma majoritària, els i les joves incorporades als projectes de Germina presenten desajustaments pel que fa a l'estructura familiar. En alguns casos, ens trobem amb famílies monoparentals per raons múltiples -ruptura de la parella per abandonament de la llar o divorci, viduïtat o empresonament- on la mare és la responsable familiar i on la xarxa de suport és poc robusta. En alguns d'aquests casos, la separació ha estat causada per situacions de violència de gènere dins el nucli familiar. En altres casos, existeixen desajustaments generats per la malaltia d'algun dels progenitors que trenca l'organització familiar preestablerta.

Bona part dels i les joves entrevistades manifesten una situació socioeconòmica de partida de risc. Es tracta de joves procedents de nuclis familiars vulnerables atesos pels serveis socials municipals i perceptors de diferents tipus d'ajuts socials. En molts casos, aquestes constriccions econòmiques es vinculen amb dinàmiques laborals precàries amb llargues jornades laborals o dobles feines.

Aquesta precarietat laboral incrementa, doncs, el distanciament entre la família i les institucions educatives formals i no formals dels seus fills i filles i dificulta un bon acompanyament parental en el terreny educatiu. S'hi suma aquí que les famílies amb menor capital econòmic no poden assumir els costos econòmics que els representarien la inversió en activitats extraescolars per als seus fills i filles.

4.2 Context educatiu

Existeixen unes condicions de possibilitat –estructura familiar, capital econòmic i cultural i logística familiar i laboral– que, conjuntament a factors escolars i de lleure, desincentiven l'interès d'aquests joves per l'escola. En aquest sentit, les pràctiques escolars i de lleure de bona part dels i les joves entrevistades s'encaren des de posicionaments actitudinals considerablement allunyats dels interessos o demandes del marc escolar. Així doncs, prèviament a l'aterratge a Germina s'observen actituds de poc interès en l'escola –tant des d'una lògica expressiva com instrumental– que deriven en baix rendiment i apatia o, en alguns casos, en problemes conductuals a l'aula i en situacions de risc d'abandonament dels estudis.

Trobem joves dissociats, poc motivats a l'escola i amb manca d'aptituds o de coneixements escolars que es tradueixen en mals resultats i en fracàs escolar. No es troben a gust a l'escola i són molt escèptics respecte al profit que en poden treure. Són conscients que l'escola pot donar

eines i coneixements per al futur –l'obtenció d'un cert capital educatiu els servirà dins del món laboral i en la vida–, però senten que l'escola no està feta per a ells, que hi fracassaran, ho vulguin o no. En molts casos, són joves sense fites o objectius vitals i que presenten quadres de gran desorientació i manca d'expectatives de futur. En els casos on hi ha hagut un moviment migratori, s'observa la manca d'espais relacionals i de xarxa social, tant dins el centre educatiu com en l'espai de lleure. El camp d'oci, molts joves realitzen pràctiques de lleure autònomes a casa –videojocs, música o televisió– o, en alguns casos, practiquen esport –principalment futbol– o xerren al carrer amb els amics.

Hi ha joves amb actituds de resistència davant la institució escolar. Són joves que, en molts casos, són conscients de la importància de la institució escolar i, fins i tot, podrien revertir la dinàmica de fracàs escolar, però la conjuntura vital els porta a presentar actituds antiescola, a voltes amb expulsions. Per a molts d'ells, l'escola no té sentit i l'obligatorietat de la secundària és un tràmit pel qual han de passar fins a poder-se incorporar al mercat laboral.

Val a dir que hi ha un nucli reduït, principalment integrat per noies, per a les quals l'escola no era un espai de resistència, almenys l'escola primària. Es tracta de noies que van transitar amb bones notes durant l'educació primària i que expliciten que el seu èxit es deu principalment a la facilitat per l'estudi. En aquests casos, però, es coincideix amb la resta de joves en identificar falta d'interès per la seva situació personal per part de l'escola i falta d'ajuda i acompanyament.

La desestructuració familiar i les actituds resistents davant l'escola acaben derivant, en alguns casos, en pràctiques de risc al carrer per part d'alguns joves. Aquí s'observen dinàmiques d'ocupació dels temps d'oci amb un caràcter contestatari i transgressor. Són estils de lleure on s'extrema l'experimentació hedonista i que des de la perspectiva dels adults es caracteritzen com a il·lícites. Aquí es pot fer referència a pràctiques com beure alcohol, prendre drogues, sortir fins a altes hores de la matinada, baralles o, fins i tot, comportaments delictius com ara petits furts o petit tràfic de drogues. En aquests casos, el lleure esdevé l'eix central en la construcció de la identitat d'aquests joves. Per alguns dels i les joves entrevistades, el "lleure de carrer" és un espai d'alliberament i d'acció amb una important lògica antiescola. La inhibició o rebel·lia escolar aquí es converteix en una integració plena en l'àmbit del lleure i una potent identificació amb el seu grup d'iguals.

4.3 Raons d'entrada a Germina

Tots els i les joves plantegen situacions singulars i concretes, però els itineraris d'accés i les seves raons estan creuats per un conjunt de desigualtats estructurals compartides.

La principal via d'entrada a Germina passa per la **derivació des dels serveis socials municipals per raons originades per la vulnerabilitat econòmica i la desestructuració familiar**. Excepcionalment, ha estat la pròpia entitat qui ha identificat i proposat la participació en els seus programes. En alguns casos, a la derivació per raons de vulnerabilitat econòmica i desestructuració familiar s'hi afegeix l'existència de *problemes conductuals a l'escola i pràctiques d'oci al carrer considerades de risc*:

Entré con catorce años porque mi madre ya estaba mala, estaba mal... Y tenía mucho contacto con la asistente social. Mi madre decía que la asistente social era muy buena y ella nos daba, nos daba como métodos ¿no? Tanto de extraescolares y de eso ¿no? Y luego como que nos acabó hablando del Germina ¿sí? Yo me acuerdo de que vine aquí con mi madre y mi hermana y hablé con Raúl. Y nos presentaron el espacio y esto. Y era un

espacio para las tardes para estudiar y... ¿sabes? Y entonces pues, desde ese día, pues yo me metí la semana siguiente y ya pues. Yo cuando pasó lo de mi madre yo pasé aquí delante después de lo mi madre. Yo lo que más me apoyaba, como en casa no estaba bien, era aquí ¿sabes? Mi familia era desestructurada a nivel, lo que te digo, emocional.

En segundo de ESO fue cuando yo empecé a pasar más porqué me enteré de lo mi madre. Entonces yo ya no iba casi al cole. Cuando iba me sentaba al fondo a la derecha. Empecé a fumar porros, empezaba a pasar de todo el mundo, no me sentía cómoda con el núcleo compañeros. (...) Siempre tenía muchos conflictos con el adulto, con los profesores. Tuve una época que sí que me expulsaban por mi carácter.

E1

Yo era un chico que tenía muchos problemas de los temas de los estudios y en plan de capacitarme de estudiar. Era un caos. Y tenían que estar encima de mí siempre. Porque no estudiaba. Era en plan de no me gustaba estudiar, no sé ni si era porque no me gustaba estudiar o porque tenía muchas cosas en la cabeza de tal y no sé cuántos, tal me buscó problemas. Entré con cuatro añitos al colegio y no quería hacer nada. Era una persona que necesitaba atención. Mi madre, la pobre, trabajaba mucho, mi hermana estaba estudiando conmigo y yo era muy pequeño, no entendía las cosas y yo por, porque era por motivos u otros era en plan de ¡ah! quería atención, era un niño. Yo era un sinvergüenza. Antes de Germina después del cole iba a la calle, mi madre trabajaba, no hacía los deberes, de la merienda pues, me daban algo los padres de mi amigo. Yo era una persona que me movía mucho, me peleaba mucho. Entré en Germina a través de la asistente social que estaba en contacto con mi madre, y mi madre lo pidió. Los que entrábamos a Germina éramos niños, necesitábamos cosas que a lo mejor en otro sitio no nos lo daban, en la calle no nos lo iban a dar.

E9

En altres casos, la derivació es fonamenta també en l'existència de situacions de *vulnerabilitat residencial i poc acompanyament a la trajectòria educativa dels infants per part dels progenitors*:

Te tiene que derivar una asistente social porque Germina es una fundación que digamos que, todos los niños que están ahí dentro, todos, tienen una historia detrás muy complicada. Yo sé que con mi madre no llevaba una vida muy estable, pero el motivo así de esto... supongo que era más por lo económico porque en plan tiempo mi madre sí tenía. Lo que pasa que también tenía una cardiopatía y no podía hacer esfuerzos. Entonces, al cole con siete, ocho años me iba yo sola. Y luego lo que te he dicho de vivienda, nunca tenía un sitio fijo. Y ni siquiera es que me cambiara de piso, es que a lo mejor me cambiaba de habitación. Tenía habitación compartida muchas veces, con gente que ni conocía. He llegado a compartir apartamento con 13 personas, lleno de cucarachas, que daba asco. Mi madre no es que no tuviera dinero porque ella cobraba ayudas y mi padre le daba la manutención, pero se lo gastaba ella en trapicheos y cosas feas. Y pues yo importaba una caca de la vaca. Así pues, que supongo que por eso fui ahí, a Germina, no sé.

E14

Alguns joves identifiquen, al marge de la vulnerabilitat socioeconòmica, la *necessitat de socialització i d'accés a reforç escolar i altres recursos socioeducatius* com les causes del seu pas per Germina:

La situació econòmica familiar influïa i per com és la meva família. Soc una noia amb una família mmm... pues... que potser que no em deixaven molt sortir a conèixer més persones. Germina era una oportunitat també per sortir de la meva zona. Des de serveis socials ens ho van dir. Va ser el meu germà a primer. El meu germà gran que tenia, bueno... a nivell d'estudis ell no era molt bo i tal. Crec que també des de l'institut ho van comentar a serveis socials. Els meus pares no estaven bé econòmicament. Doncs va entrar primer. I doncs, jo crec que van veure, ah pues a la germana també li servirà: classes de reforç, extraescolars, pagar-me un viatge per anar-me...

E7

A Germina et deriven els serveis socials. Quan veuen que tens un... fill que no fa extraescolars, que no fa res per la tarda. A mi em van dir que si volia anar a un lloc així, d'estudi, d'activitats... Primer de l'ESO fatal. Jo no soc com... com bo estudiant, saps? I vaig començar aquí, no coneixia a ningú, no tenia amics i vaig anar fatal. I no volia ni anar al cole, ni res. Vaig començar així.

E12

Finalment, els i les joves en situació de vulnerabilitat requereixen una important *orientació i suport extern*:

Cuando vine, la asistenta me mandó para aquí, para el centro de Germina y estuve aquí con ella haciendo actividades. La verdad es que me ayudaron muchísimo cuando vine ¿sabes? Necesitaba respuestas y entonces esto era donde venía a buscarlas ¿sabes? Tanto para problemas familiares, conflictos con mi madre y los papeles... Llegué para las actividades ¿sabes? Así me podía socializar con más niños y me podían orientar y acompañar.

E10

Una segona via d'accés a Germina fa referència a la derivació des de serveis socials per assegurar la **continuitat dels estudis** –amb orientació i suport econòmic⁴– atesa la vulnerabilitat social i econòmica del jove:

Venir aquí en Germina con la beca de Nou Cents empezamos en Blanquerna. Estuve des de los... 19 o 20 años, al terminar bachillerato. Yo hice la selectividad en septiembre y me quedé sin plaza y entonces pues fui a la orientadora a que me ayudara un poco, la educadora social. Fui allí para que me orientara un poco y a ver si podíamos encontrar algún un sitio y me habló de Germina. Me dijo que quizá en Germina me podían ayudar tal... era una beca de, era una beca para, sí para pagar los estudios a algunas personas y en Germina ofrecían a algunos eh... Era para gente que quisiera estudiar y no tuviera recursos, pero era con un compromiso social de que luego estarías comprometido a devolverlo de alguna manera. Haciendo voluntariados y cosas así.

E8

Una tercera via d'accés es produeix sota **demanda del centre educatiu** atesa la dinàmica d'inhibició i apatia del jove a l'escola i el baix rendiment mostrat a l'educació formal:

Y nada, que yo entré en Germina, me acuerdo de que fue por medio del cole. Me acuerdo de que por las tardes solía estar aburrido y en el cole me dijeron que me apuntara a Germina. Me hicieron una entrevista, me apuntaron y yo... el primer día, a mí me gustó. Yo dije: "*Yo me quiero quedar más aquí*". Y la verdad es que seguía yendo y me gustó. A ver, que... al principio me costó adaptarme, pero ya después como que cogí el ritmo. En ese momento no iba bien en el cole y allí me dijeron que fuera a Germina.

E3

Finalment, de manera excepcional, alguns joves han accedit a Germina mitjançant **derivació i/o recomanació mèdica**:

Por una situación que tuve estaba yendo a la psicóloga y ella me lo recomendó. Vinimos yo y mi madre a preguntar, porque yo era menor. Estuve hablando con ellos, me gustó como hacían las cosas, como te explicaban. Y mi madre me preguntó: ¿te decides? Y dije: "*Sí, quiero probar*" y fue lo mejor que hice. Vine porque me intentaron violar y fue a raíz del psicólogo. Allí, con mis compañeros que me entendieron super bien y me apoyaron mucho, conseguí dejarlo a un lado. La vida sigue, no pasa nada, vamos para adelante.

E6

Preguntats els i les joves per les raons de la resta de companys per participar de Germina, hi ha un cert consens en afirmar que no es coneixen però que s'intueixen. Els i les adolescents manifesten que a Germina no es comenten els motius pels quals els infants i joves hi assisteixen però que es necessita poc temps per intuir que els altres infants amb qui es comparteix la tarda pateixen unes situacions personals i familiars semblants.

⁴ En aquest cas, mitjançant les beques formatives de la fundació Nous Cims.

4.4 Els itineraris a Germina

Germina ofereix tres programes diferenciats i les dinàmiques d'intervenció són de llarg recorregut. Una part important dels i les joves que passen per l'entitat realitzen l'itinerari complet, és a dir, s'incorporen al Centre Obert Infantil, passen a l'Espai Jove i finalitzen la seva etapa a l'espai de Gran Recorregut. En altres casos, la incorporació es produeix en edats més tardanes i els i les joves s'incorporen directament a l'Espai Jove o, fins i tot, en algun cas es poden trobar joves –es tracta de molt pocs casos– que s'incorporen directament a Gran Recorregut.

Pel que fa a la desvinculació amb Germina, s'observen principalment tres grans moments. Una primera onada d'abandonaments es produeix al final de l'etapa de l'*Espai Jove*. Aquests abandonaments obeeixen principalment a canvis residencials i/o d'escola i/o al desinterès i poca vinculació amb l'entitat per part dels i les joves. Una segona onada es produeix a l'etapa de Gran Recorregut on per raons vitals i pels canvis en les dinàmiques de funcionament del programa els i les joves es desvinculen progressivament de l'entitat. Cada cop assisteixen menys al programa i es produeix un progressiu debilitament dels vincles. Finalment, un darrer moment de desvinculació té lloc al final de l'etapa de GR, quan aquests joves ja han encarat la seva trajectòria educativa i/o laboral i han assolit els diversos objectius marcats pel programa. En molts casos, aquesta darrera etapa s'enllaça amb ofertes per part de l'entitat perquè obtinguin la titulació de monitor/a de lleure i treballin als casals d'estiu organitzats des de Germina. En qualsevol cas, es tracta d'una desvinculació forçada per l'edat i l'assoliment dels objectius que, com es veurà, sovint va acompanyada d'un cert manteniment del contacte amb l'equip educatiu de l'entitat que aquests joves incorporen dins el seu cercle d'amistats.

Més enllà de la morfologia de cada etapa i les diverses activitats realitzades a cadascuna d'elles, es vol posar en relleu el record de les vivències en els diferents programes: què en recorden els i les joves entrevistades? Què en consideren rellevant? Què és allò que els ha marcat més i, a voltes, els ha acabat configurant les seves identitats? En aquest apartat es procurarà donar compte de les vivències subjectives de les diferents etapes i, en definitiva, dels itineraris dins de Germina dels i les joves entrevistades.

El Centre Obert Infantil

Bona part dels entrevistats recorden amb poc detall aquesta primera etapa. Es tracta d'una etapa on es treballen molt els hàbits –neteja, formes de menjar, comportament, etc.– i on la vessant lúdica i relacional és molt rellevant:

Tú llegas y lo primero que tienes que hacer es dejar las cosas y lavarte las manos. O sea, lavarte las manos. Porque los bocatas a lo mejor antes de que lo toques tú los han tocado veinte personas más. Era lo mejor. Y encima por aquel tiempo yo era pésima comiendo y lo pasaba fatal. Pero es que me llevo a apuntar ahora y vamos, tres bocatas me como. Y luego de los bocatas refuerzo escolar.

E14

Malgrat que el reforç escolar és una activitat central d'aquest programa, allò que més ha perdurat en la memòria dels entrevistats és aquesta dimensió lúdica i la importància de la creació d'un cercle d'amistats que, sovint, perdurarà fins a l'etapa de Gran Recorregut.

Al principi em vaig sentir rara, però els nens eren molt amigables, t'incloïen en el grup encara que fossis nova. Érem cinc nenes, me'n recordo. I vam fer un grup d'amigues, això de quedar un dia te'n vas a casa d'una, un dia amb una altre. Era un grup molt sòlid. I després les colònies... allà vaig fer molts amics. Berenàvem tots junts i al acabar ens posàvem a fer deures. Els que no tenien deures feien com un reforç escolar. Els demés

feien els deures i estudiaven pels exàmens. Bueno, per aquell llavors a tercer de primària, exàmens poquets. I després cada grup feia una extraescolar. Uns feien futbol o quant no hi havia extraescolar, que era temps lliure, uns jugaven a jocs, altres informàtica. (...) L'educadora ens feia exercicis per parlar entre tots, que ens coneguéssim més, fer més forta la relació. I mentre uns estaven al pati jugant, els altres estaven a informàtica i els altres al menjador, quan ja acabàvem de berenar. Jugant fins a les vuit. Era des de les cinc fins a les vuit, me'n recordo..

E5

Un factor que ha impactat considerablement en el record d'aquests joves són les sortides. No només les colònies o les excursions més elaborades, sinó, també, les petites sortides pel barri. Això, apunten, els permetia evadir-se i ajudava a no considerar Germina com un apèndix de l'escola:

Luego depende de qué día a lo mejor hacíamos excursión o a lo mejor ya nos sacaban... yo qué sé... a un parque. Para nosotros ¡uala! Era un... dirás ostia, es un parque, pero para nosotros era el parque, ¡Ostias nos están sacando! Nos están dando esa atención que necesitamos. Que no es decir que vengas y solo estudia.

E9

En darrera instància, un altre element que cal tenir en consideració, és la facilitat que van tenir a l'hora de congeniar amb altres infants que es trobaven en la seva mateixa situació. Un espai afable i dirigit i el fet de veure's com a iguals, amb les mateixes problemàtiques, esdevé una potent argamassa cohesionadora:

Yo creo que cuando una persona lo pasa mal, sea como sea, siempre está más abierto a las otras personas y es más comprensible, más simpático, no sé... Yo en el centro ahí también te digo que teníamos seis años, nos conocemos todos des de los seis años. Cuando eres pequeño eres muy inocente, aún no tienes esta maldad de preguntar cosas, ni nada. Simplemente sabíamos que estábamos ahí y teníamos la misma edad más o menos y poquito más. Así que no sé, pues simplemente fue pues comprensión entre niños con vidas difíciles.

E14

Una activitat també molt recordada pels joves d'aquesta primera etapa és l'hora del berenar. Es tracta d'una activitat on la qualitat del menjar és valorada i de la qual s'agraeix l'adquisició d'un conjunt d'hàbits alimentaris que no s'aprenien a casa.

Sí. Te lavas las manos y vas a merendar, eso es lo primero. En plan, hay días que hay bocatas, otros natillas de chocolate con alguna fruta... era lo mejor. Y encima por aquel tiempo yo era pésima comiendo y lo pasaba fatal. Pero es que me llevo a apuntar ahora y vamos, tres bocatas me como. Y luego de los bocatas, refuerzo escolar (...) Parece mentira, pero comer. Yo lo pasaba fatal en la merienda. Pero fatal, fatal. Yo he sido muy mala comedora de pequeña. Yo tenía que comer sí o sí. Y yo... eso lo llevaba mal. Una pelea, día tras día. Y había días que llegaba y le decía: bueno, pues dame el bocata pequeño. Y los monis el esfuerzo también lo hacían, también te lo digo. Me daban el bocata pequeño. Incluso a veces me partían alguno por la mitad. Pero... también te digo que llegas a una edad, monitoras del último año que estuve ahí en el Espai Jove ya, Estela creo que era el nombre, me propuso que cuando acabara el año tenía que superar los treinta y seis kilos, porque yo pesaba treinta y dos. Y pues sí, sí, lo superé. Llegué a los treinta y ocho. Pero lo que pasa que ya no estaba ahí para decírselo. Pero estuve muy orgullosa, la verdad.

E14

L'Espai Jove

Amb l'accés a la secundària també es produeix el canvi d'etapa a Germina i s'accedeix a l'Espai Jove. Es tracta d'un espai que procura emular la mateixa organització que el Centre Obert Infantil amb **l'objectiu d'estructurar els temps i reforçar els diferents bons hàbits** que han anat adquirint prèviament:

Había como un horario establecido. Y estaba bien porqué teníamos espacios de deberes y quien hacía deberes ya pues, los otros tenían preparada una actividad para ellos que era lúdica. Luego tenías, durante la tarde eh, había como dos tres franjas de actividades. La primera era como de encuentro, en plan de... merienda, sí.

Luego una hora o dos de deberes, y quien no tenía deberes una actividad lúdica. Y luego ya una hora más de hacer deporte, alguna actividad de manualidades, cocina... Y entonces esto durante la semana estaba bien porque como era muy, era variado y te entretenía. Juntaba más el grupo y esto. Daba la oportunidad de decir: ver más allá de lo que hay en el barrio ¿sabes lo que quiero decir? Y también hacer tutorías con ellos ayudaba mucho (...) En el Espai Jove es más eso, como un horario, sí, más... que está bien porque realmente cuando eres joven y estás un poco alocado necesitas una estructura para poder estabilizarte. Eso está bien.

E1

Més enllà del manteniment d'una estructura i rutines, els i les joves entrevistades valoren positivament els canvis plantejats en aquesta nova etapa. Així, per exemple, malgrat que es manté una lògica d'activitats similar a la del Centre Obert Infantil, hi ha més espais de treball individualitzat. En un moment com l'adolescència, central per a la configuració de la identitat d'aquests joves, gaudir d'un **espai de treball més personalitzat i autònom, d'un espai de conversa i de reflexió** amb l'equip educatiu és molt ben valorat.

En el Espai Jove es todo como actividades para más grandes, tienes tu espacio y todo. El Espai Jove es para hacerte más independiente. O sea, sales del cole, vas directamente al Germina, dejas tus cosas y meriendas. Y que estás hasta las cinco y media como máximo creo, seis y media, y después de ahí te pones a hacer deberes... bueno, tenemos un tiempo para jugar. Y después de jugar hacemos deberes y después de los deberes hacíamos alguna actividad o algo. Y de ahí pues luego ya nos íbamos a casa. Pero los deberes los hacíamos en grupo, nos ayudaban también los educadores. Si ellos necesitan hablar contigo y estás una hora, van a estar contigo una hora, dos y las que haga falta para hablar. Y eso estaba muy bien.

E4

Una qüestió a tenir en consideració és el canvi d'etapa que suposa el pas a l'*Espai Jove*. Es tracta d'un espai adreçat als joves adolescents que es troben en un moment de molts canvis –canvis en l'escolarització, a la xarxa d'amistats, en les rutines, en els gustos, canvis hormonals i fisiològics, etc. –, fet que, en alguns casos, implica un cert distanciament respecte de Germina. Alguns joves entrevistats han apuntat que el passar al grups dels grans i deixar una part dels amics al Centre Obert Infantil els va allunyar de Germina. D'altres apunten la necessitat de buscar nous espais d'oci autònom i no reglat amb el grup d'iguals que no encaixa amb allò que s'ofereix des de Germina. En aquests casos es produeixen desercions que a vegades esdevenen definitives i, en d'altres, temporals. Sovint, un cop superat el desencantament inicial, en la mesura que construeixen la seva xarxa relacional dins l'òrbita de Germina i van prenent consciència de les seves necessitats, es produeix un retorn l'entitat amb una adhesió encara més pronunciada:

Recordo un canvi molt brusc. Perquè clar era l'ESO, havia gent des de primer fins a quart de l'ESO i ja eren gent de 14, 15 anys. Tu amb 11, 12, que entres allà i és com... uf! Al Centre Obert era una il·lusió vindre i Espai Jove va ser com: "no vull vindre". Estava molt bé perquè m'ajudaven a fer deures, tenien activitats d'esport, cuina, sortides els divendres, coses així, però sí que és veritat que vaig estar un any no anant, vaig començar a créixer. Era una noia amb ganes de, de fer altres coses, no sempre anar a un Centre Obert. Però després vaig tornar. Vam fer un grup d'amigues molt sòlid que quedàvem casi tots els dies, caps de setmanes. Anàvem a casa d'una, a casa de l'altra. Gràcies a Germina he tingut moltes amistats. I ja a tercer d'ESO em vaig centrar en els estudis i estava més tranquil·la, venia més. Era com un amor-odi. Al principi volia venir, després no i després és com que ja em vaig quedar. Quan a 4rt d'ESO t'acomia des d'Espai Jove és com un sentiment de, com de tristesa... perquè sempre fan colònies a l'estiu, fan un casal i clar, era l'últim casal. I era com bua! Tots els anys anant a Illa Fantasia, excursions amb els amics, colònies... i acabar era com bua! Se'n va tot.

E5

La importància de la xarxa relacional construïda al voltant de Germina es fa palesa amb el manteniment de les mateixes amistats i mateix tipus d'oci fora del marc temporal de Germina:

Germina era hasta las 8. Después nos quedábamos aquí fuera y hasta tarde no nos íbamos, a veces era tarde. Hasta las 10 o así. Pasábamos el tiempo juntos fuera del horario de Germina.

E11

Com s'ha apuntat anteriorment, un dels elements que més ha quedat en el record dels joves és la capacitat de triar adquirida en aquesta etapa. Més enllà de l'estructura horària marcada hi havia espais per decidir. Quins jocs? Quines sortides i activitats? Aquesta transversalitat i certa autogestió és quelcom molt present en el record dels i les joves entrevistades:

Al principio nos sentábamos y hablábamos de todo. Merendábamos. Y luego ya nos poníamos a hacer deberes. Estaban ayudándote. Si alguien no acababa, le decían: ¿quieres seguir ahora o mañana? Y luego ya elegíamos qué queríamos hacer. Que si *break dance*, que no sé qué... y ya, entre todos íbamos a una. Lo de las actividades funcionaba así. Si nos llevaban fuera, las escogíamos. Teníamos una asamblea una vez a la semana y allí hablábamos de todo: mejoras, cómo cambiar cosas... y salía el tema de las excursiones porque queríamos ir de colonias también... porque éramos un grupo...

E13

La transversalitat i autogestió esmentades entronquen directament amb el model assembleari impulsat des de la mateixa entitat. L'**assemblea setmanal** és percebuda pels joves com un **espai de sobirania i d'autonomia**. Com un espai on poden prendre decisions, parlar i reflexionar entre tots. Un espai on treballar algunes de les competències que es contemplen com a objectius a assolir en el marc d'aquesta etapa.

En qualsevol cas, de les entrevistes es desprèn que el pas dels anys ha reposicionat positivament l'experiència dels i les joves en aquesta etapa. Malgrat les queixes, les desercions, les discussions amb l'equip educatiu, etc. el pas per l'*Espai Jove* és viscut com un moment d'altíssima transcendència. Es tracta d'un espai on se senten encarrilats educativament –molts d'ells obtenen l'ESO o s'incorporen en cicles formatius–; relacionalment –construeixen xarxes d'amistats fortes i referencialment positives– i psicològicament –el pas per aquest programa els ajuda a superar traumes, adquirir autoconfiança i plantejar-se nous objectius vitals–. Per a ells és un moment clau on van ser escoltats i atesos de forma honesta i respectuosa:

En ese momento, nos quejábamos mucho. Eres niño, eres adolescente con 12 y 13 años y te quejas de todo. Aunque ellos te estén haciendo lo mejor para ti, te quejas de todo porque sí. Porqué realmente no le das el valor ese que tienes que darle. Que a lo mejor una persona... que, aunque una persona esté cobrando... esa persona te está dando esa atención, esa ayuda, ese tipo de cosas que a lo mejor otra persona no te daría. La segunda etapa cuando volví al Germina fue... yo en plan de super agradecido. Ahora mismo estoy super agradecido de haber vuelto. Porqué realmente me llevé una impresión impresionante, en plan super buena. No puedo decir nada malo de Germina porque no hay. Germina me ha ayudado mucho, como tema familiar como tema de persona. Me ha hecho cambiar muchas cosas de mi vida, de forma de ser.

E9

El pas per Gran Recorregut i la finalització de l'etapa de Germina

El pas a Gran Recorregut coincideix amb el pas a l'edat adulta. En aquest cas, s'hi troben joves d'entre 16 i 21 anys que necessiten un cert acompanyament educatiu, laboral i vital, però gaudint d'un marge d'autonomia. L'espai de Gran Recorregut deixa de ser un espai quotidià on es fan activitats grupals i passa a ser un espai molt més individualitzat, encarat de forma més específica en la trajectòria de cada usuari. Com assenyalen els entrevistats, el Gran Recorregut és un espai on s'aposta per l'autonomia del jove i l'auto responsabilitat i, per tant, el seguiment és molt més discontinu:

El GR té altres objectius. A l'Espai Jove era obligatori assistir de dilluns a divendres, al GR tot el contrari. L'objectiu era no anar molt perquè entenien que si vas tots els dies al GR amb 17, 18 anys, algo falla. Has d'estar activa, no? No sé, potser estàs estudiant, potser estàs treballant... L'objectiu era no anar molt a GR.

E7

El Gran Recorregut implica una mirada molt més instrumental, més utilitarista. L'objectiu és orientar i donar eines als joves perquè accelerin el seu pas a l'edat adulta i tinguin èxit en la seva inserció laboral i social. És una nova mirada, allunyada del plantejament de l'*Espai Jove*, molt ben valorada pels joves. D'alguna manera, el pas a Gran Recorregut es construeix com una mena de ritual de pas on prenen consciència que s'han fet grans i han d'aprendre a "*volar per ells mateixos*".

Era tot diferent. L'acompanyament era més individual. Sobretot, era potenciar-te en lo que eres bo. En l'autoconeixement per després, què volies estudiar després del batxillerat. (...) Fèiem emancipació. Emancipació era un taller que... que fèiem cuina que... per, doncs en un futur poder ser independents i emancipar-nos. Fèiem com tallers de cuina per aprendre a cuinar un dia que te'n vagis a viure sol, a gestionar els teus diners. Perquè gestionàvem els diners per després fer compres. (...) També em van ajudar a trobar feina en la campanya aquesta d'electrodomèstics. Com fer un currículum. Vaig fer el meu primer currículum amb ells. Com fer una carta de presentació. Tot estava orientat a un element més laboral.

E7

A GR et donaven responsabilitats fent activitats pels nens petits i ajudant als joves. No el tema escolar, sinó de conducta. De que féssim pinya tots. És una forma de fer grup. I et donaven aquesta responsabilitat de: "*Mira, farem el casal d'estiu i vine de monitor tu*" i coses així. Però no a tots, també veien el perfil de cadascú. No tothom estava per la labor d'ajudar. L'objectiu era donar-nos eines per donar el pas a la vida adulta.

E12

El GR el que van fer era sobretot orientar. Orientar en la feina que faries en el futur o el que tu volguessis fer.

E2

El pas pel casal com a monitor és quelcom que ha impactat positivament en les trajectòries dels i les joves entrevistades que han realitzat aquest itinerari. Ho viuen com una delegació de responsabilitat cap a ells i elles i els injecta autoconfiança. A la vegada, són molts conscients dels efectes que un bon monitoratge té sobre infants que es troben en situacions vitals molt similars a les que ells i elles van viure quan eren més petits. En aquest sentit, s'hi afegeix un plus de responsabilitat, amb una càrrega de compromís personal. "*No les podíem fallar*", assenyalen alguns dels entrevistats.

Amb tot, també existeixen casos on la permanència al Gran Recorregut és més dirigida i animada pels monitors i monitores. Es tracta de casos on els joves o bé mostren prou capacitat per construir la seva trajectòria de manera autònoma o bé es troben en un procés d'estancament i desencantament que els allunya de l'entitat. En ambdós casos, els responsables de Gran Recorregut són els que concerten les cites amb els joves i en fan un seguiment, encara que sigui d'una manera menys continuada.

Solo venía, como te explico, cuando me decían. O sea, para, más que todo para hablar es lo que venía. Él me decía y me citaba. Cada vez que era como que me citaba. No era que venía todos los días. Me decía: *"Payo, que tal tu vida, ¿podemos quedar hoy y tal?"*. Y quedábamos una hora y así. No hacía actividades. Solo hablar. Y me ayudaba a buscar cursos. Y más con el tema de los papeles ¿sabes? que con algunas dudas que tenía. Que cuando vine me dijo haz los papeles y eso. Y me buscaba cita y me ayudaba, no sé. Yo no hacía muchas cosas, la verdad. Me decían y yo no, no, o sea, no iba. O les decía que no, que no podía o que estaba con el curso o algo. No me... o sea, en ese momento no quería ir, no me apetecía hacer nada. Me decían eso.

E10

Principalment, la finalització de Gran Recorregut a Germina obeeix a tres grans raons:

- L'assoliment dels objectius bàsics de GR: inserció laboral o reenganxament en l'itinerari formatiu.
- El progressiu desenganxament per part dels joves que acaba o bé amb l'abandonament voluntari o bé amb l'abandonament forçat per oferir la plaça a algun altre jove:

A GR vaig fer dos anys i ja vaig seguir el meu camí. Vaig anar a treballar. (...) No anava al GR. Estava a GR però no anava. Estava... estava per altres coses i no anava a GR. Vaig sortir per la porta de *atrás* perquè no anava ni res. Jo vaig dir: *"Dona-li l'oportunitat a una altra persona, perquè jo no l'estic aprofitant"*. M'he *arrepentit*. A mi me *hubiese* agradat haver estat *todavía* al GR, perquè t'ajuden molt i agafes aquella dinàmica de... d'anar a fer les teves coses...

E2

- L'abandonament sobtat per causes sobrevingudes (trasllat residencial, embaràs, malaltia, etc.)

Malgrat tot, s'observa que tant en els casos d'èxit on hi ha inserció laboral o educativa com en els casos d'abandonament sobrevingut, els i les joves mantenen intensos records del seu pas per l'entitat i, en alguns casos, sovintegen les visites i els contactes amb els seus antics educadors.

Entonces ya no pude volver más. Bueno venía, venía a ver a la gente, porqué aún no estaba tampoco el de allí de Badalona, ni el del río Besós, sólo estaba esté. Y sí que es verdad que iba viniendo para verlos. A XX, a XX, a XX, porqué fue con los que más contacto tuve. Siempre que podía venía a verlos.

E6

5. Els i les joves avui i les seves expectatives de futur

5.1 Situació laboral i educativa

L'anàlisi de les entrevistes realitzades ens permet identificar *sis perfils de joves* diferenciats a partir del reposicionament de les seves trajectòries educatives i laborals: (i) *joves que realitzen estudis reglats i no treballen*; (ii) *joves que realitzen estudis reglats i treballen*; (iii) *joves que realitzen cursos ocupacionals i treballen*; (iv) *joves que tenen l'expectativa d'estudiar en el futur i treballen*; (v) *joves que tenen l'expectativa d'estudiar en el futur i no treballen* i, finalment, (vi) *joves que únicament treballen*.

Els dos perfils que es troben al sistema educatiu reglat estan completament feminitzats. En el primer, les entrevistades estudien cicles formatius de grau mitjà o superior i no treballen, per manca de temps o perquè no han trobat feina. En el segon perfil, les joves realitzen estudis universitaris i treballen en feines temporals, en alguns casos en l'economia informal, com ara monitoratge a casals, cures domèstiques o servei de canguratge.

El tercer perfil, joves que realitzen cursos ocupacionals, està completament masculinitzat i en tots els casos ho compaginen amb feines poc qualificades.

Entre els i les joves amb voluntat específica d'estudiar en un futur proper trobem dos perfils diferenciats. Un primer perfil on hi ha la clara intenció de cursar algun tipus d'estudis professionals reglats –grau mitjà o superior–, estudis que volen compaginar amb les feines actuals, poc qualificades i de baixa remuneració. El segon perfil de joves no està actualment actiu laboralment però també manifesta la voluntat de reprendre els estudis –en aquest cas cicles formatius de grau mitjà o per a l'obtenció del títol de secundària–. Es tracta de joves amb trajectòries laborals caracteritzades per la precarietat i temporalitat laboral –existència d'una constant entrada i sortida del mercat laboral– i, en el cas d'algunes noies, la sortida del mercat laboral respon a la maternitat

Estuve trabajando de monitora de *menjador*, luego estuve trabajando en varias tiendas. Estuve trabajando hasta que me quedé embarazada del niño. Luego, cuando nació el niño, seguí trabajando hasta que me quedé embarazada de ella, que ya era el cúmulo de todo. El COVID, el ERTE, esto, lo otro, y desde entonces ya no he vuelto. Ahora por y para ellos hasta que empiece la guardería y me vuelvo a... Bueno, lo que tengo la intención ahora mismo es de trabajar. Porque, claro, yo tengo que pagar un alquiler, tengo que pagar una luz, un agua, un gas... entonces, yo, mi intención es trabajar en septiembre cuando ya empiece el cole.

E6

L'últim perfil de joves és el més desconnectat del sistema educatiu, no es troben estudiant ni manifesten intenció de fer-ho. Es tracta de joves nois que treballen en feines poc qualificades, temporals –venedors en grans magatzems, monitoratge, hostaleria– i, en alguns casos, dins l'àmbit de l'economia informal, que confien en una propera estabilització laboral que els permeti una major estabilitat i, sobretot, independitzar-se.

E12: Vaig començar a treballar però sense contracte ni res, en negre, planxa i pintura amb autocars. Vaig estar dos anys fent això perquè no tenia ingressos ni res. Pel meu compte, o sigui, jo em desplaçava fins a un taller qualsevol i feia la feina de pintor. I fins ara que em va sortir amb una empresa d'autocars.

(Entrevistador: *Què és la que estàs fent. Carrosseria entenc, planxisteria?*)

E12: Sí. Pintura no, només la planxa. Llavors a una d'aquests, jo vaig conèixer a una empresa de Barberà que em van reconèixer el treball i em van agafar per netejar els cotxes. Para *lavarlos*. ¿Para lavarlos y tengo aquí que hacer... de todo, sabes? Y estoy aquí porque ya me han dicho que bueno, que ya me han hecho un contrato y estoy esperando a que me salga (...) Bueno vaig estar dos anys fent així curro en negre, i ara m'ha sortit això de Barberà, porto 6 mesos.

En definitiva, no s'observa un únic patró respecte a les trajectòries educatives i laborals però s'identifica una major adhesió escolar per part de les noies i, en general, unes situacions laborals considerablement inestables i precàries.

5.2 Situació familiar actual

Una part dels entrevistats i entrevistades conviu amb els seus progenitors, i un segon grup de joves, més minoritari, s'ha independitzat. D'entre els i les joves que viuen amb els progenitors, les situacions són diverses. En alguns casos, l'únic adult a la llar és la mare, atès que el pare no va realitzar el procés migratori, va marxar de casa o va morir. En d'altres, els i les joves viuen amb tots dos progenitors i els seus germans. Una part dels entrevistats viuen amb altres familiars, principalment avis i àvies. La precarietat laboral afecta tot el nucli familiar i, en alguns casos, s'ha invertit la lògica al voltant de l'aportació dels recursos a la llar familiar i aquests joves, inserits laboralment, contribueixen considerablement al manteniment de la renda familiar.

Entre els que s'han independitzat, una part ho ha fet en parella i, en algun cas, el nou nucli familiar compta amb fills i filles. Un grup de joves comparteixen pis amb amics i/o coneguts i en alguns casos els i les joves viuen en pisos tutelats.

En definitiva, la diversitat de situacions familiars és elevada. En alguns casos han construït un nou nucli familiar i han assolit una certa estabilitat però, en la majoria de casos, els i les joves conviu encara amb progenitors o altres familiars, bé perquè no tenen els recursos suficients per emancipar-se, bé perquè han esdevingut una font important de recursos per al manteniment de la família.

5.3 Expectatives de futur

El pas per Germina genera un canvi en l'autopercepció dels i les joves. El treball realitzat des de l'entitat ha permès que creguin en les seves pròpies possibilitats i amplii horitzons. Malgrat que en el moment de la seva entrada a l'entitat la situació contextual no els afavoreix – problemes econòmics, desestructuració familiar, inexistència de referents positius, resistència i/o inhibició en el marc escolar, etc. –, Germina ofereix un nou marc de possibilitats, nous horitzons que van més enllà dels seus referents més propers, amplien les seves experiències respecte allò que quotidianament viuen al seu nucli familiar i al barri.

En aquest sentit, el pas per l'Espai Jove i, sobretot, per Gran Recorregut els ajuda a tenir una mirada realista, optimista i centrada del seu futur. Durant el període que han estat a Germina no només han assolit o reforçat competències educatives, sinó que han après a autoresponsabilitzar-se de la seva trajectòria. Si ells s'esforcen, treballen i tenen una certa disciplina poden assolir moltes fites que abans mai s'havien plantejat. El pas per Germina suposa, pels entrevistats i entrevistades, l'accés al mercat laboral o la continuïtat dels seus estudis – principalment de caràcter professional – fet que, a la vegada, implica potenciar el procés de maduració. L'accés a la vida adulta "normalitzada" facilita la projecció en el futur, la voluntat d'assolir objectius vitals clars i específics.

En l'àmbit educatiu, n'hi ha que volen continuar estudiant o que es volen reenganxar –caldrà veure si en aquests casos s'acaba formalitzant la reentrada– en un futur proper:

Tornar a estudiar. Estic entre moda, perquè m'agradaria ser dissenyador, i l'altre seria administració i direcció d'empreses, per negocis, perquè m'agrada per... aquesta és la idea, fer la meua pròpia marca de *ropa*.

E2

M'estic pensant si vaig a la *uni* a estudiar. Abans tenia molt clar que faria educació social, però ara no ho tinc clar. A lo millor faig treball social perquè és més burocràtic i crec que per mi, ara mateix, seria millor. No sé si faré educació social. Jo tenia molt clar fer educació social. Des de segon de batxillerat que deia: "*Faré educació, però primer integració*". I a integració vaig dir: "*Faré educació social*". Però ara m'ho estic pensant. Si fer treball social... També psicologia, però bueno...

E7

Pel que fa a l'àmbit laboral, bona part dels entrevistats tenen feines poc qualificades i força inestables, però que funcionen com a punt d'inici de les seves trajectòries laborals i, sobretot, per conèixer el funcionament d'aquest camp i adquirir experiència. En qualsevol cas, bona part dels entrevistats que treballen tenen com a expectativa de futur l'assoliment d'un lloc de treball més estable i que s'aproximi més a les seves preferències:

Però m'agradaria treballar d'alguna cosa que a mi m'ompli. M'agrada molt l'educació social o l'administració també, m'agraden molt els números i tal.

E5

Ahora estoy buscando otro trabajo. Estoy ahí en ese trabajo de ayudante de cocina, pero estoy de suplente. Me tienen un mes ahí o quince días. Ya hace tiempo que me tienen... entonces me mandan para otro lugar... estoy buscando algo más tranquilo y estable ¿sabes?

E10

Més enllà dels assoliments educatius i l'estabilització laboral, bona part dels entrevistats tenen la intenció d'emancipar-se i, en molts casos, de fer-ho en parella i crear una família:

M'agradaria formar una família amb la parella que tinc actualment, que si no es dona el cas pues jo... Però m'agradaria tindre un treball, tindre un piset o una casa (...) M'agradaria tenir una estabilitat emocional i també, bueno, la parella que tinc jo al meu costat em conforta molt, tenir una petita família i no sé, educar si tinc un fill o una filla, educar d'una manera com els meus pares no han pogut o no ha sigut com a mi m'hagués agradat. M'agradaria viure d'una manera estable, poder fer coses.

E5

Sacarme el superior y trabajar de integración social. Además, quiero encontrar un piso, o sea, a vivir sola. No quiero compartir piso. Sola estoy más... estoy harta de todo el mundo.

E11

En definitiva, més enllà de les possibilitats d'èxit o fracàs a l'hora d'assolir els respectius objectius vitals, els entrevistats i entrevistades mostren principi de realitat en les seves projeccions de futur. Hi ha una plena consciència del seu punt de partida i d'allò que han assolit fins al moment. A partir d'aquestes premisses, es plantegen uns objectius assolibles travessats per una forta voluntat d'estabilitat i de "normalitat". En bona mesura, han interioritzat la necessitat de construir unes trajectòries allunyades d'un conjunt de referents vitals –família i grup d'iguals– que no volen emular. Com s'apuntava a l'inici del present apartat, el contacte amb referents positius, com ara Germina, ha obert els camps de possibilitats d'aquests joves. No obstant això, s'observen també importants dificultats i barreres per a la realització d'aquestes fites a curt i/o llarg termini.

6. El pas per Germina: percepcions i aportacions

Des de la perspectiva que ofereix el pas del temps, tots els entrevistats valoren molt positivament el seu pas per l'entitat. Hi ha una plena consciència de la situació crítica en què es trobaven quan van accedir al Centre Obert Infantil i com, malgrat les circumstàncies personals, van ser capaços de tornar a encaminar les seves trajectòries gràcies al seu pas per Germina.

6.1 Sis grans dimensions valorades pels i les joves

Les diferents entrevistes permeten delimitar sis grans dimensions que són altament valorades per part dels i les joves entrevistades i que giren al voltant dels grans eixos d'actuació i objectius plantejats des dels diversos programes d'intervenció de la fundació.

Reforç escolar i suport a l'estudi

Una primera dimensió fa referència a l'altíssima valoració atorgada a ***l'àmbit del reforç escolar i suport a l'escolarització***. Els i les joves són molt conscients que aquest suport ha estat indispensable per avançar en les seves trajectòries educatives. Els i les entrevistades destaquen l'acompanyament en els deures, l'adquisició d'hàbits de treball i d'estudi, la possibilitat de disposar d'un espai amic per treballar i els recursos oferts per l'entitat (ordinadors, material escolar, etc.) i la possibilitat de fer activitats complementàries dins l'àmbit de l'educació no formal.

Valoro molt el suport educatiu i les activitats. Era una oportunitat. Els meus pares, per exemple, no es podien mmm... permetre pagar un professor que em fes classes de reforç, no em podien pagar extraescolars, o pagar-me un viatge per anar-me... com aquí que vam anar a Finlàndia. Al cole quan eren excursions així cares jo no anava, em quedava a casa amb els meus pares. Doncs tot això m'ho va donar Germina. Em van donar una oportunitat. Jo crec que si no hagués... jo ho penso, que si jo no hagués estat al Germina, què seria de mi ara? Com... com seria la meua vida... personal, eh? Què m'hauria passat als estudis?

E7

En lo que más la ha ayudado es en los estudios. Yo porqué la ESO como que la dejé parada, y no sabía qué hacer. Y yo cuando fui a preguntar y todo, ellos me han ayudado a hacer el PFI, me han dicho: puedes hacer un grado medio después de aquí para poder seguir donde quería llegar (...) Cuando repetí segundo de la ESO, Germina me ayudó mucho: viniendo aquí, trayendo todas las cosas, haciendo los deberes, estudiando... Bueno, yo traía los deberes y si necesitaba ayuda les decía. Y ya está. Estudiaba ahí. Si tenía exámenes también me ayudaban a estudiar, a hacer esquemas.

E11

Orientació i acompanyament

Una segon punt altament apreciat és la capacitat d'***orientació i acompanyament*** rebut des de Germina. Es valora la capacitat per orientar en relació amb la trajectòria acadèmica, la incorporació laboral, la relació amb la família i les amistats.

A mi m'han ajudat moltíssim. En tots els sentits, tant acadèmics com de valors. Em van orientar molt perquè jo volia estudiar distintes coses. Doncs ells em *daven* la millor solució pel que jo volia estudiar.

E2

La proximitat i familiaritat a l'hora de realitzar aquest acompanyament és cabdal perquè els i les joves se sentin interpel·lats, reconeguts i acabin redirigint les seves trajectòries educatives, laborals i familiars.

La tasca d'acompanyament (...) Hi ha molts llocs que s'assembla una mica però que no acaben de ser el mateix perquè aquí és més personal. L'acompanyament és molt més personal. Es nota més la vocació que en altres llocs, que estan per fer la seva feina. Jo el que principalment vaig veure que ajudava que els joves tinguin... o sigui, estan molt dispersos els joves. Que són joves que potser no tenen el suport de la família, amics i tal. Li tracen una ruta que té d'assolir i li ajuden a enfocar-se. Jo potser seguiria el cole súper malament, no tindria interès en estudiar. No hauria fet activitats que m'ajudin a saber que estic ajudant a altres persones. No tindria aquest interès, saps? Donaven confiança, autoconfiança. Marcar-te una ruta i dir: tens aquests camins i pots arribar de diferents maneres. Pots estudiar, fer un cicle, fer batxillerat. I quan veien que t'interessaves per alguna cosa, et deixaven que t'obrissis cap allà, que ho coneguessis per veure si cap allà hi havia un sortida per fer qualsevol cosa. Reforçaven el talent de cadascú, saps? Això és important també.

E12

Suport emocional

El tercer eix més valorat, relacionat amb l'anterior, fa referència al **suport emocional** rebut des de l'entitat. L'entitat, i, especialment, l'equip educatiu són pilars essencials davant les situacions de vulnerabilitat que sovintegen aquests joves i adolescents. Germina es projecta com un espai de seguretat, com una boia, on no només s'ofereix ajuda material i relacional, sinó, també, el suport emocional davant trajectòries altament fragmentades:

Me gustaba mucho venir porque *me sentía escuchada*. Y sentía que los consejos que me daban eran buenos ¿sabes lo que te quiero decir? Y como, o sea, era como un impulso para, para seguir adelante. Seguir estudiando, seguir haciendo cosas, cosas que me aporten. Tenía un apoyo ahí constante.

E1

Y tienes tu educador para poder *contarle tus problemas si te pasa algo*. Sí, si te ven a ti que estás mal también van a hablar contigo. Si se enteran de que en el colegio has tenido algún problema también hablan contigo. (...) Si yo tuviese un problema ¿sabes? que necesitas hablar con alguien, por ejemplo, un educador que sepa psicología o algo, podría ir para hablar con ellos. Me puedo pasar por ahí, no te cierran las puertas ellos.

E4

Valoro el soporte emocional. Germina hizo que me olvidara de aquello. Es algo que a lo mejor hoy en día pienso: "fue una tontería, ya está, ya pasó"; pero en ese momento yo no quería tener contactos con nadie.

E6

La manera en que me escuchaban, la comprensión, cómo me trataron... Estaba pasando por un momento muy difícil y necesitaba esa comprensión porque en mi casa no se me daba.

E10

La xarxa social

Una quart punt altament valorat és el treball al voltant de la **sociabilitat** i la **construcció de xarxa social**. Un dels objectius s'adreça a l'establiment d'unes relacions entre iguals horitzontals. El grup d'iguals funciona com a "família", com a espai cohesionat d'entre ajuda i de suport mutu. Es tracta que els i les joves entenguin que no són els únics que tenen situacions complexes, altres companys també les viuen i, per tant, poden entendre la posició que ocupen en cada moment. Germina esdevé una eina potent per generar aquestes interconnexions. Esdevé un espai de trobada on, poc a poc, un conjunt de joves amb unes situacions vitals complicades enfoquen el seu futur cap a un mateix objectiu.

Lo que más me ayudó de Germina pues, fue en el cómo relacionarme. Yo recuerdo que no me relacionaba tanto como lo que hago hoy en día. Me enseñó a a ser más abierto. Poco a poco empecé a hacer el cambio aquí en Germina.

E3

En Germina hemos aprendido muchos valores: **el compañerismo, el trabajo en equipo**, a... a que todos somos iguales, realmente. Porque es lo que te digo, si éramos, mira éramos marroquí, españoles, algunos chinos, latinos. En Germina fuimos internacionales.

E9

Me ayudó como a soltarme más, a sociabilizar más con las personas (...) Y yo, por decirte, así como que, me ayudaban a sociabilizar porqué yo era muy cerrado con las personas ¿sabes? Y luego como que yo me fui soltando, fui cogiendo confianza y eso. Luego se me hacía más fácil hablar con las personas.

E10

Autoestima i autonomia

En un altre ordre de les coses, els i les entrevistades valoren el treball d'**autoconeixement**, **autoestima** i **autonomia** realitzat des de Germina. Davant de joves desmotivats i amb molt poca autoestima, que tradicionalment han estat etiquetats com a "gamberros", "disruptius", "inhibits" i, fins i tot, "tontos", l'entitat es planteja recuperar-los anímicament i fer-los prendre consciència de les múltiples capacitats i possibilitats que tenen. La comprensió de les dificultats viscudes i la presa de consciència dels punts forts d'aquests joves és el primer pas per reorientar-los:

¿Lo que más valoro? Pues... el poder que han hecho conmigo en plan de, de hacerme subir y creer que soy una persona de provecho y de confiar en mí y de coger más confianza en mí mismo, que me cuesta. Que hoy en día a veces me cuesta, pero no, no como antes. Entonces me han dado la confianza en mí mismo.

E9

Germina m'ha ajudat sobretot en l'autoconeixement. M'ha ajudat moltíssim a conèixer-me a mi mateixa. En el meu cas, vaig descobrir que era molt bona en les habilitats socials. Em van ajudar a com potenciar-les... L'autoestima. Perquè quan et coneixes, pues t'ajuda molt en l'autoestima. I m'ha ajudat, sobretot, en la meua vida personal, amb la parella, la família. Si no haguera vingut aquí al Germina no sé què hauria passat de mi. M'ha ajudat a potenciar les meves habilitats socials, a l'hora d'escollir què estudiar perquè tenia dubtes en l'orientació, i també amb la meua situació familiar.

E7

Hàbits i actituds

Finalment, un element també molt valorat és el treball general realitzat al voltant dels bons **hàbits** i les **actituds positives**. Hàbits i actituds que els han estat d'utilitat en la continuïtat de la seva trajectòria educativa o en l'accés al món laboral. La higiene, la responsabilitat, la puntualitat, entre d'altres, són hàbits treballats des de l'entitat que, ara vistos amb distància, són viscuts com a essencials i necessaris.

Treballàvem els hàbits. La puntualitat també. Perquè teníem que estar a una hora determinada i sí, tenies la responsabilitat d'estar aquella hora. Si no hagués vingut a Germina? Jo no estic aquí. No sé on estaria però... jo crec que estaria com els amics *trapitxeando*, consumint o a la *càrcel* o.... o bajo tierra. No sé. No sé, però *no era bueno el camino que llevaba yo*.

E2

Ellos ya te intentan ayudar más de dentro, el pensar mejor las cosas antes de actuar. El... si dices bueno... tengo que ir aquí ¿sabes? La puntualidad, el respeto, los valores.

E4

6.2 El paper de l'equip educatiu

Un factor molt positiu de Germina és el tipus de relació que s'estableix entre els i les joves i l'equip educatiu. Una part significativa dels i les joves afirmen haver experimentat una evolució en aquesta relació. Inicialment l'equip educatiu de Germina són vistos com figures d'autoritat, similars als tutors, tutores i equip docent i, per tant, hi estableixen una actitud distant. A mesura que el programa avança es produeix, però, un important canvi actitudinal en molts joves que, sovint amb alts i baixos, els acaba acompanyant al llarg de la seva trajectòria.

La tasca de l'equip educatiu durant totes les etapes és molt ben valorada. Aquests esdevenen guies, orientadors, confidents a qui es respecta i s'escolta. Les raons d'aquesta altíssima valoració són moltíssimes, però algunes de les més rellevants són les següents.

Facilitadors de noves mirades

L'equip educatiu permet als joves l'accés a altres perspectives, a altres formes de veure la vida que fins aleshores no s'havien plantejat. D'alguna manera, l'equip educatiu ofereix la possibilitat de pensar més enllà de la quotidianitat més immediata, de pensar en el futur i, sobretot, obren la possibilitat de sortir del barri:

Te aportan pues otro modo de ver la vida. Tú, como hermana pequeña, no te das cuenta de las cosas, pero depende, si te lo explican de alguna manera te vas dando cuenta de esos mensajes que te tiran. Cuando vas teniendo charlas con ellos, ellos en base a lo que tú les cuentas, ellos te van como aconsejando de una manera, de otra... ¿sabes lo que te quiero decir? Y te va ayudando.

E1

Figures empàtiques que orienten i recolzen

L'equip educatiu exerceix una important funció d'orientació i guiatge més enllà dels elements estrictament instrumentals. És a dir, la seva funció en la millora del rendiment acadèmic i l'actitud a l'escola és molt rellevant, però també tenen un pes considerable en l'enfortiment de la dimensió expressiva, en el 'gust' per aprendre, en les formes de relacionar-se, etc. En aquesta funció orientadora la capacitat d'*empatia*, d'*escoltar* i *recolzar les decisions preses* reflexivament pels joves pren una importància cabdal.

Yo tuve un educador... A mí venir al Germina me ha cambiado la vida... Una frase que siempre decía un educador en plan: "Los trenes no pasan dos veces en la vida ¿sabes?". Cosas así. Hay que aprovechar las oportunidades. Eran como unos guías. Si hago algo mal, ellos me lo van a decir y yo lo tengo que reconocer. Y si hago algo bien pues...

E1

Ellos te ayudaban, hablabas de cosas de la vida. Con ellos sí lo podía hablar tranquilamente porque me ayudaban. Eran alguien que te ayuda a orientarte y apoyan tus decisiones. Alguien que te ayuda como mentor y te puede ayudar a facilitar un camino y construir un camino más, más sencillo.

E3

Per a aquests joves, el fet de sentir-se escoltats és cabdal atès que altres dimensions de la seva quotidianitat, especialment la familiar i escolar, són viscudes des de la lògica de la incomunicació. A la vegada, es valora moltíssim l'aprenentatge que fan al voltant de "*l'elecció*".

Es detecta la vivència de les activitats realitzades a partir de la reflexió i la possibilitat d'elecció oferta des de l'entitat:

Te dan seguridad, lo de escucharte: “¿Este año dónde quieres? ¿Dónde vamos?”. Te daban a elegir, te daban a ver qué podía mejorar de ti. Solo con esa parte de escucharte se gana mucho con los jóvenes. De darles la opción de poder hablar, de hacer ellos las cosas. Ellos te daban la opción de elegir. Tanto en actividades, tanto... en cualquier cosa te daban la opción de decir tú lo que piensas, lo que quieres. Y eso en otros sitios no lo he visto.

E13

Acompanyament. Ells et donen l'oportunitat però tu escullis si agafar-la o no. Si ells et diuen: “Mira... tens problemes d'estudis, doncs si vols truquem algú que sap de matemàtiques, de català i que t'ajudi”. Doncs tu escollies si agafar l'oportunitat o no, si venir a Germina o no. Tu ets el protagonista dels teus èxits, però ells t'acompanyen i et donen la mà.

E7

L'esperit vocacional

Una part substantiva de les persones entrevistades recalquen la importància de l'esperit vocacional demostrat per l'equip educatiu. En molts casos, aquesta capacitat d'empatia, de posar-se a la pell de l'altre, d'escoltar i, especialment, la paciència davant situacions complexes o actituds poc adequades per part dels joves són indicadors d'un esperit vocacional, indispensable per desenvolupar correctament aquesta pràctica professional:

Hi havia joves molt passats, llavors es veia que tenien paciència i que ho entenien. O sea, tenien... sabien el que feien. Sabien el context dels joves, d'on venien i tal i... Jo penso que s'esforçaven molt. Vaig fer de monitor a unes colònies i vaig veure el treball que fan darrera. Ho van preparant la setmana abans de fer una cosa, els itineraris. S'ho curren bastant. I és súper esgotador. Has de tenir una vocació important.

E12

Correctors d'hàbits i actituds.

Els i les joves entrevistades són clarament conscients que en moltes ocasions excedien els límits, i per això acabaven essent sancionats:

Noies que començaven a fumar... Si veien que anaves molt, amb els ulls molt... et feien fora, llavors la gent era molt: “No, no tengo que fumar para venir al Germina”. Era com, era com que t'ajudaven a no portar una mala vida, jo crec. Era com, vinga estudia, vinga tens un mal comportament, això no pot ser. Perquè clar, hi haurà molta gent que, jo mateixa, que parlava molt mal als educadors. Me'n recordo una vegada que em van expulsar una setmana sencera perquè parlava molt mal als educadors. Era com un... no sé com una autoritat que a vegades li agafaves... si no et queia bé l'educador, li agafaves una ràbia...

E5

No obstant això, es valora substantivament la capacitat de l'equip educatiu per reconduir actituds poc adequades i establir clarament els límits. Els i les joves són molt conscients de la importància d'aquesta delimitació i dels beneficis que la capacitat d'autocontrol els ha portat en la seva trajectòria vital.

Van tenir paciència i van ser molt correctius. T'ajudaven a corregir aquestes actituds que no eren bones. El tracte era molt bo, perquè ja et dic, tenien molta paciència amb nosaltres. (...) Et marcaven uns límits. I sempre hi havia aquells límits que no passàvem. I quan ho passàvem doncs, fèiem una *xarla* i bueno, per mediar el conflicte aquest. Si un company es barallava amb un altre, doncs es reunien *ahí*, els que s'havien barallat, i bueno, llegar a un acord. Intentaven, mediar amb nosaltres perquè allò no passés a més.

E2

La mediació

L'equip educatiu exerceix una important funció com a mediadors de conflictes. En un context on alguns joves són impulsius i amb una certa disposició a la resolució de conflictes via l'insult, el crit i, si s'escau, la baralla, la tasca de mediació exercida per l'equip educatiu és viscuda com a essencial i indispensable:

Ellos consideraban que no éramos críos, éramos adultos que podíamos hacer cosas de adultos. Entonces, siempre nos han intentado tratar, sí que es verdad que hemos tenido todos, y yo los sigo teniendo, nuestros momentos de niños, de pues ahora me enfado con este y no te hablo y.... pero ellos nos sentaban y decían: "A ver, tú y tú ¿qué os pasa?". Hacíamos como mediación, digamos. Nos enseñaban a mediar, a comunicarnos: "Estáis enfadados, vale, nos vamos a sentar y vamos a hablar. Sin chillar, sin insultar, sin discutir, hablar. Oye pues mira, me ha molestado que me digas esto. Ah, pues a mí me ha molestado esto. Vale, pues mira te pido perdón. Vale, pues ya está, solucionado". Nos enseñaron a: "No hay que pelearse, no hay que discutir, no hay que chillar, no hay que insultarse porqué, si tienes razón, la vas a perder". Nos enseñaron mucho el mediar, el hablar y el controlarnos. Porque todos los que estábamos aquí éramos muy impulsivos.

E6

Les eines per al suport emocional

Finalment, un darrer aspecte molt valorat és el suport emocional dispensat per l'equip educatiu de l'entitat. Coneixedors de les circumstàncies vitals dels joves i adolescents, ofereixen suport quan se'ls necessita. Per fer-ho, cal que aquest equip educatiu tingui certa capacitat d'observació i que hagi generat un pont de confiança i empatia prou potent com per poder superar les tanques que aquests joves han construït al voltant de la seva vida:

Quan tenia algun problema personal, familiar, o a vegades arribava una mica trista, ells se'n donen compte i em preguntaven... Me'n recordo que em va sortir un problema personal i em van ajudar moltíssim. Un noi m'estava amenaçant i ells em van ajudar moltíssim. Van trucar a professionals, a mediadors... i em vaig sentir súper acompanyada, protegida. Et tractaven com una persona adulta, t'escoltaven, t'acompanyaven. Me'n recordo que quan vaig treure el batxillerat, estaven súper contents. Com si fos la seva filla. I per això els valoro molt (...) Amb la vida personal, tema parelles, com gestionar, com posar límits. T'ajudaven moltíssim.

E7

En molts casos, més enllà de gestionar ajuts per als joves i les seves famílies, ofereixen eines per ajudar a encarar els conflictes de parella o els conflictes familiars:

Aquí és un recolzament diari, parlen amb els teus pares, escolten la situació, t'intenten ajudar: ajudes econòmiques, ajudes alimentàries i molta ajuda psicològica, que molts nens els hi fa falta. Perquè els pares, tu no li pots dir a un pare: "Oye, estás educando a tu hijo fatal". No li pots dir això, però sí que li pots dir-li al nen: "Mira, això que et fa la teva mare no està bé". Has d'intentar que quan et digui això dir-li: "Mama, no m'agrada". Perquè hi ha moltes mares o pares que tracten els nens com... (...) Jo els definiria com una mena de suport, ells, com... un suport real que et pot escoltar si tens un problema a casa, si tens un problema fora. Jo me'n recordo que hi havia moltes nenes que tenien problemes amb parelles, tipus de maltractament. No molt, no de... més psicològic.

E5

En bona part, l'equip educatiu treballen en la resolució dels problemes intergeneracionals i de comunicació amb els progenitors. És a dir, en l'establiment d'un model de relacions amb la família basat en el diàleg i la negociació i això és també valorat pels joves:

T'educaven, t'ajudaven a que estiguis bé amb la teva família. O sigui, no te, no t'allunyen de la relació amb els pares. Encara que els pares siguin lo pitjor amb tu, ells t'intenten que hi hagi una relació bona, saps?

E5

Em van ajudar molt amb la meva situació familiar, dels meus pares. Els meus pares doncs, tenien una altra mentalitat. Que potser que no encaixava molt amb la meva, sobretot amb el meu pare. Doncs el Germina doncs m'ha ajudat a... com podia dir les coses, com expressar-me... saps? M'ha ajudat moltíssim. Potser si no haguera vingut no, no sé què hauria sigut, la veritat. És que no ho vull ni pensar.

E7

6.3 Els àmbits d'influència de Germina

L'anàlisi de les entrevistes permet inferir que, més enllà de l'adquisició de competències escolars i la realització de tot tipus d'activitats, el pas per Germina genera en molts casos uns efectes estructurals que influeixen clarament en l'evolució de les seves trajectòries.

Aquests programes, més enllà de la tasca instrumental, proporcionen recursos socials a joves en risc de fracàs escolar i esdevenen espais de transició i de reubicació social per aquests joves. Són plataformes de llançament atès que un dels principals objectius d'aquests programes és que els i les joves adquireixin recursos per continuar formant-se i orientar llurs trajectòries.

Com s'ha apuntat en anteriors apartats, una part substantiva dels programes de Germina s'adreça a l'adquisició de competències socials. En aquest sentit, es treballen qüestions relatives a l'assistència, la puntualitat, la neteja, etcètera. Es constata que si bé inicialment molts joves oposen certes resistències i manifesten rebuig a les qüestions plantejades, progressivament van incorporant aquestes dinàmiques. Tot seguit, es presenten alguns dels efectes més rellevants que la present recerca ha fet emergir.

L'ampliació de les expectatives de futur

En primer lloc, hi ha un important efecte positiu pel que fa a la generació d'**expectatives de futur** i l'**ampliació d'horitzons**. El pas per Germina genera un autocentrament i reorientació vital que ajuda a clarificar els objectius dels joves generant, a la vegada, expectatives de futur prou factibles i realistes.

Yo realmente escuchaba los consejos de aquí. Yo seguía estando en la calle y con alguno, era joven y ¿sabes? pero realmente yo me gustaba mucho venir aquí porque me sentía escuchada. Y sentía que los consejos que me daban eran buenos ¿sabes lo que te quiero decir? Y como, o sea, era como un impulso para, para seguir adelante. Seguir estudiando, seguir haciendo cosas, cosas que me aporten. Aunque cuesta ¿sabes? Tenía un apoyo ahí constante. (...) Te decían ves por aquí... ¿sabes? Era como en plan: "Ei, por aquí no está tan bien, mejor por aquí".

E1

Com s'apunta al fragment, Germina ajuda a **traçar una ruta –a enfocar-se–** per assolir nous objectius vitals.

Jo el que principalment vaig veure és que el passar per Germina ajudava que els joves tinguin... o sigui, estan molt dispersos els joves. Que... son joves que potser no tenen el suport de la família, amics i tal. Li tracen una ruta que té d'assolir i li ajuden a enfocar-se allò saps? Jo potser seguiria el cole súper malament, no tindria interès en estudiar. No hauria fet activitats que m'ajudin a saber que estic ajudant a altres persones. No tindria aquest interès, saps? Ens donaven confiança, ens orientaven, ens ajudaven a veure cap a on volíem anar nosaltres, no el nostre entorn.

E12

El canvi actitudinal

Un segon efecte observat fa referència a un **canvi actitudinal** que desemboca en un procés de maduració dels joves. Com s'ha vist, molts infants i joves arriben a Germina amb problemàtiques tan extremes que, sovint, es manifesten amb actituds hostils, agressives o irades. El treball permanent i continuat amb aquests joves afavoreix un canvi d'actitud que progressivament traspua cap a d'altres esferes vitals i es manté en el temps.

Molts joves apunten a un punt d'inflexió, a un canvi actitudinal, a partir del qual valoren el seu pas per Germina. Aquest canvi es produeix en alguns casos durant la vinculació amb Germina, en d'altres, en canvi, té lloc un temps després, quan el o la jove no gaudeix de l'acompanyament de Germina però n'observa el seu valor.

Em va donar canviar d'actitud. Que jo crec que és el més important que... per a mi. Perquè jo recordo en casa, per exemple, era *malíssim*. Era... O sea, faltava el respecte... Tenia mal rotllo amb ma mare sempre. No feia cas, no estudiava... parlava malament, d'actitud era molt impulsiu. Va ser un problema. Però ja et dic, vaig anar a Germina i Germina és que, jo ho dic ara i ho diré sempre, m'ha canviat moltíssim. Moltíssim.

E2

No era solo hacer los deberes, también era como comportarnos, hacíamos juegos entre todos para estar juntos y poder tener mejor relación. No era solo el jugar, hacer deberes y eso. A mí me ha ayudado mucho a pensar mejor las cosas antes de actuar. Eh, si dices, bueno, tengo que ir aquí ¿sabes? También la puntualidad. Eso también nos lo han enseñado mucho. Y el respeto.

E4

Al meu germà també l'ha ajudat molt. El gran, era molt impulsiu i ha fet un canvi súper radical. Ha madurat, va ser un canvi a molt madur, molt treballador, respectuós... Ell quan va entrar era adolescent, estava desorientat, tenia amics... no bona influència.

E7

Els espais de Germina tenen un important efecte en l'acceleració del procés de maduració i en l'adquisició de responsabilitat d'uns joves que es trobaven completament desubicats a l'inici del procés.

Germina canvia a la gent realment. Que si tu estàs en una edat en que prefereixes el carrer i tal, jo crec que et marca una responsabilitat el anar a Germina... Te hace ser como ser más maduro más... como decidirlo, que tengas más compromiso con las cosas. Más responsable prácticamente, yo creo que me hizo. Ya te digo, las actividades que hacían... uff... el viatge... la primera vegada que vaig anar de viatge va ser amb Germina.

E2

Autoconfiança i autoestima

Un tercer efecte fa referència a l'adquisició d'**autoconfiança** i **autoestima**. El pas per Germina incrementa en els i les joves la confiança en ells mateixos i la valoració de les seves potencialitats. Cal dir també que molts d'aquests joves prenen consciència que *Germina* és una oportunitat de primer ordre que no es pot desaproveitar. Això ho veuen, sobretot, amb el pas del temps, quan ja s'ha produït un procés d'adaptació i s'ha establert una relació de confiança amb l'equip educatiu i la resta d'iguals. El canvi actitudinal i l'adquisició de responsabilitats anteriorment assenyalats van acompanyats de la capacitat d'autocrítica i un augment de l'autoestima. Una part significativa d'aquests joves manifesta no haver tingut un *feedback* positiu o retorn motivacional per part de les seves famílies i identifiquen Germina com l'espai on ho van trobar.

Germina em va donar una oportunitat. Jo crec que si no hagués... jo ho penso, que si jo no hagués passat per Germina, què seria de mi ara? Com... com seria la meua vida... personal... també en estudis. Què hauria estudiat? El Germina m'ha ajudat sobretot en el autoconeixement i l'autoconfiança. M'ha ajudat moltíssim a auto conèixer-me. Doncs, per exemple, en el meu cas, va ser descobrir que era molt bona en les habilitats socials. Doncs em van ajudar a com potenciar-les... M'ha donat molta autoestima (...) Cuando te autoconoces, pues t'ajuda molt en l'autoestima. I m'ha ajudat, sobretot en el meua vida personal, amb la meua parella, amb la meua família... que, no sé, si no haguera vingut aquí al Germina, no sé què hauria passat de mi.

E7

A mi Germina me ayudó mucho, ¿sabes? Yo era un chico que... tú a lo mejor me veías y me veías un chico perdido. Que a lo mejor era un chico en plan de que no hacía nada, no tenía ganas de hacer nada, solo tenía ganas de jugar y no quería estudiar. Hasta que llegó un momento de mi vida que... que me fue cuando me fui de la ESO porque me trataron en la ESO como diciéndome: "Tú vete ya, porque es que no... no te vas a sacar nada y...". Entonces fui y hablé con un educador y fue él y estuvimos hablando, y él sabía que, a mí, pues, realmente me gustaba el mundo de la cocina (...) Germina a mí me dio el respaldo para mí, sacarme yo, sacar eso. Sacar esa parte de mí, decir: "Esto es lo que me gusta y esto es lo que voy a hacer". Y realmente a mí Germina es el plan de... me ha enseñado que yo soy una persona que... si yo quiero algo, lo puedo lograr. Si me pongo al 100%, logro hacerlo. Me ayudó a creer en mí mismo. A darme confianza en mí mismo.

E9

La millora en les relacions familiars

En quart lloc, el pas per Germina ha generat, en molts casos, una **millora de les relacions amb els progenitors**. El canvi actitudinal observat i l'orientació de l'equip educatiu ha permès als joves un major reconeixement de la realitat familiar –progenitors amb llargues jornades laborals, problemes de documentació, problemes d'habitatge, poc capital cultural, desorientació a l'hora d'abordar la relació amb l'escola, etc.—.

A la vegada, el treball de Germina amb les famílies ha permès als progenitors entendre la situació viscuda pels seus fills i filles i adquirir certes competències o guies d'actuació.

Les ayudaban a cómo tratarnos a nosotros, cómo poder mejorar y cómo, por ejemplo, mmm, poder estar mejor con nosotras. El objetivo final era que estuviéramos bien. O sea... así es para que nosotros, nosotros podamos estar bien que nuestras familias y ellos con nosotros. Y el tiempo que pasas fuera de nuestra casa, después poder retomarlos (...) A partir de eso la relación con mi madre es diferente, no tiene nada que ver. Porqué, o sea, nuestro comportamiento no es como nosotros hayamos estado allí o no. Nuestro comportamiento ya viene de los problemas que hayamos tenido o no en nuestro pasado, en nuestra infancia, cómo nosotros habíamos estado. Porque yo, por ejemplo, tengo muchos problemas, pero por mi infancia, por los problemas que ha pasado entre mi madre, mi padre y con... no es solo por yo haber estado ahí.

E4

Aquest guiatge per part de l'equip educatiu als i les joves i a les respectives famílies, no tan sols afavoreix les lògiques de comunicació, sinó que ajuda al **trencament o debilitament d'algunes dinàmiques masclistes** presents a la llar familiar i, en molts casos, a l'apoderament de les noies que aprenen a encarar determinades actituds masclistes.

Jo era sempre súper bona amb els meus pares. Sempre súper obedient, sempre he sigut súper bona. Però a vegades, ehm... no encaixava la meua mentalitat amb ells. Jo que sé, per exemple, jo volia eeeeh, anar de viatge. Els meus pares: "Ui, una noia de viatge, sola... perillós". El noi no passa res, una mentalitat mica masclista. Doncs Germina em va donar l'oportunitat de viatjar, de com convèncer als meus pares i... ja està. I si volia sortir amb les meves amigues, per exemple per la tarda, que em preguntaven: "Ui, on vas? A quina hora tornaràs?" I tal. Doncs, gràcies al Germina pues, m'han fet reunions amb els meus pares, com jo els puc convèncer i tot això (...) Me'n recordo que portaven una psicòloga que, bueno, era un taller només de noies i doncs era sobre educació sexual, sobre... violència de gènere. Doncs pues t'ajudaven moltíssim. Potser jo amb anys 15, 16 anys, amb la meua primera parella. Mmm.. no sé, em fa un xantatge emocional i no sé... Sí, potser en aquesta edat, saps? O a l'hora d'escollir parella. Doncs la meua vida personal no hauria sigut la mateixa. Em va fer una dona empoderada.

E7

La capacitat relacional

En cinquè lloc, un altre efecte que apareix de manera reiterada i que s'allarga en el temps és l'augment de la **sociabilitat** i la **capacitat relacional** dels joves. Per aquells infants i joves amb menys habilitats socials, Germina es converteix en un espai idoni on aprendre a relacionar-se i perdre les pors i la timidesa.

Germina me dio soporte emocional e hizo que me olvidara de aquello. Que es algo que a lo mejor hoy en día pienso que fue una tontería, ya pasó, pero en ese momento yo no quería tener contactos con hombres. No quería saber nada de los hombres, ni de los niños, ni de los chicos. Y fueron los que ellos me ayudaron a: "No todos somos iguales". Esto ha pasado, la vida sigue, por desgracia ha pasado sí, pero ya está. Déjalo a un lado, la vida sigue. Me ayudaron a aprender a gestionarlo, poder pasarlo, y me costó, me costó mucho. Cuando entré era muy estúpida, yo. Yo era muy estúpida y yo hablaba lo justo y lo necesario.

E6

En alguns casos, el suport emocional i el treball de la capacitat relacional realitzat des de Germina ajuda a superar traumes i/o ferides del passat que afecten substancialment la situació personal d'alguns joves.

No me hubiera sacado el título de monitora. No me hubiera centrado en lo que me tenía que haber centrado. No, yo creo que no estaría donde estoy. Y no hubiera podido salir del bucle que yo tenía con el tema de la violación, no hubiera podido salir de ese bucle. Hubiera salido, con el tiempo más, pero no hubiera salido a la calle como ellos me hacían salir. Vamos a Fondo, vamos a hacer esto, en Halloween vamos hacer un túnel del terror... Yo no hubiera hecho esas cosas si no hubiera entrado en Germina. Yo estaba encerrada en mi casa, me daba miedo salir, me daba miedo juntarme con un chico, no quería saber nada de nadie.

E6

En alguns casos s'apunta al fet de conviure amb altres infants que comparteixen situacions difícils com un element que facilita la relació. Sense que ni infants ni equip educatiu explicitin les situacions de vulnerabilitat compartida, es planteja que és quelcom que tothom coneix i que converteix Germina en un espai de seguretat on es poden establir relacions d'amistat en igualtat. S'estableix aquí un contrast respecte a l'escola, concebuda com un lloc on es conviu amb altres infants i joves que viuen en realitats molt allunyades i, per tant, tenen preocupacions no compartides, i amb adults que no estan al corrent de la seva difícil situació i/o no mostren comprensió.

Ya, pero no es lo mismo que tu preocupación sea que tu madre no te compre una sudadera del Caótico, porque mis amigas [del cole] eran de este palo, a que te preocupe no haber visto a tu padre en ocho años. Hombre, la madurez es muy diferente. Y teniendo en cuenta mi situación, yo siempre he tirado más a llevarme con adultos o personas con vidas más complicadas, por así decirlo, que con otro tipo de gente. O sea, que yo no te digo que sus problemas sean menos, pero es que no me vengas a llorar porqué tu madre no te compra una sudadera del Caótico porqué es que yo no tenía ropa muchas a veces.

(...)

A los educadores yo los quiero mucho a todos. De hecho, hace poco me encontré a una. Y claro, hacía tanto tiempo que en el principio no caí en que era ella y eso, que me quedo mirando, porque ella iba con su perro y yo iba con el mío, y me dijo dos palabras y me dijo: perdona, ¿te puedo hacer una pregunta? Y digo: Dime. Dice: ¿Tú te llamas ***? Y digo: Sí. Y entonces me la quedo mirando y le digo: Anda *** si eres tú, digo, ¡cuánto tiempo! Igual que si viera la *** ahora me alegraría, igual que si viera la ***, igual que si viera el ***. Es que los he querido un montón a todos. Algunos más, algunos menos, con algunos he tenido algún roce con otros no, pero...

E14

Les trajectòries acadèmiques

Finalment, un darrer efecte del pas per Germina és l'impuls de les **trajectòries acadèmiques** derivat del treball competencial, actitudinal i econòmic realitzat des de Germina. Per una banda, el treball motivacional realitzat als programes –especialment a l'Espai Jove i a Gran Recorregut– és un pas previ per a la millora de les competències de caràcter acadèmic. En aquest sentit, la millora de les competències lingüístiques, el perfeccionament de la presentació en públic o la capacitat de treball en grup, són qüestions rellevants que han tingut efectes concrets en les trajectòries acadèmiques dels i les joves entrevistades.

Germina hizo que me motivase tanto en todo, en aprender a hacer una entrevista, en hacer un currículum, en hablar con la gente con educación. Yo era muy del barrio. Yo hablaba mal. Yo no sabía escribir bien, con los acentos, los puntos, las comas... una tontería que luego decías: pero si estabas aprobando. Estabas aprobando, ya, pero no miraba las comas, ni los puntos. Y esas cosas. En Germina me lo machacaban tanto que a veces decía: ¡qué pesaos! Y decían: *“Soy pesao, pero cuando seas mayor entenderás por qué soy pesao”*. Y sí que es verdad que luego se lo dije, “pues menos mal que me has ayudado”. Pero es que me ha ayudado tanto en muchas cosas. En el inglés, en los currículums, en las entrevistas, porque el enfoque en los currículums y las entrevistas, porque yo, es lo que yo quería. Saber ir a un trabajo, defenderme, saber hacer las cosas bien, trabajar en equipo, y poder ayudar a quien tenga que ayudar. Sea en inglés, en castellano, o en catalán. O sea, poder ayudar y el poder hablar, el poder explicarme. Me fui a trabajar a una zapatería (...) Bueno, para trabajar en público. Y solo de saber el inglés ya me puse a trabajar a una zapatería en Universidad. Claro, que hay allí muchos ingleses.

E6

Per altra banda, el treball d'acompanyament i gestió realitzat des de Germina ha permès que, per exemple, alguns joves hagin pogut allargar les seves trajectòries acadèmiques fins a la universitat, tot i no tenir prou recursos econòmics. En aquest cas, el paper de Germina ha estat clau per a l'adquisició de capital cultural i l'obertura de les sortides laborals d'aquests joves amb pocs recursos econòmics i socials.

La beca lo cubría en plan todo. Lo que era la matrícula. Era un traspaso raro porque era... Germina lo pagaba primero y después ellos le pagaban a Germina. Porque los plazos no casaban. Porque todos, digamos que los plazos de grado superiores, institutos tal, no era el período de matriculación el mismo que el mío. Y entonces como que siempre era, a veces era un poco difícil porque es mucho dinero, porque la universidad cuesta y claro era: ¡uy! ahora hay que pagarlo, todavía no ha llegado la beca, pero...

E8

7. Punts forts, punts febles i propostes

Aquest apartat recull, a mode de conclusions, els punts forts, febles i propostes respecte a l'activitat socioeducativa dels programes de Germina. Recordem que es tracta d'un treball de base qualitativa amb una mostra no probabilística i, per tant, que pot ser objecte d'un cert biaix. Trobem a faltar aquí les veus dels i les joves que no han pogut ser entrevistats per a aquest treball. No obstant això, la riquesa i la varietat de la mostra de joves entrevistats avalen les anàlisis i conclusions amb què tanquem aquest punt.

7.1 Sobre l'oferta formativa i d'activitats

- Es valora positivament l'estructura dels programes i l'oferta formativa i d'activitats de Germina. Les acollides, el berenar, el reforç escolar, les activitats diàries, les sortides dels divendres i les sortides puntuals són molt ben percebudes i valorades. A la vegada, es percep com a indispensable el treball al voltant dels comportaments conductuals (saber estar i saber ser) i els espais d'orientació escolar i vital. Els i les joves consideren que hi ha un molt bon equilibri entre la dimensió formativa i la dimensió lúdica, a la vegada que viuen l'estructuració i regulació temporal presents al *Centre Obert Infantil* i l'*Espai Jove* com a elements molt beneficiosos per l'autoregulació i l'organització personal.
- La idiosincràsia dels centres oberts implica la concentració d'infants i joves en situació de màxima vulnerabilitat. Malgrat que és un servei clarament adreçat a aquests perfils socials, caldria buscar fórmules que garantissin un major contacte amb joves i adolescents sense aquest tipus de problemàtiques per tal de millorar les expectatives i el contacte amb altres realitats, allò que la literatura anomena *l'efecte company*. Algunes de les sortides realitzades o el programa d'intercanvi a Finlàndia van en aquesta línia; tanmateix, seria recomanable estudiar el contacte amb entitats i/o col·lectius del territori on hi hagi presència de joves no vulnerables per establir espais de col·laboració i trobada. Molt probablement, la coordinació amb l'administració municipal podria ser un bon punt de partida per establir aquesta mena de contactes.

7.2 Sobre l'organització dels programes establerts

- Alguns joves tenen la percepció que l'estructura dels programes, especialment al *Centre Obert Infantil* i a l'*Espai Jove*, passa per sobre, en ocasions, de les necessitats d'aquests joves. Més enllà del correcte establiment de rutines d'estudi i treball, és important copsar les situacions específiques –problemes emocionals, baixa autoestima, problemes familiars, problemes dins el grup d'iguals, etc.– que en determinats moments poden viure aquests joves i adolescents. Si bé, en general, els entrevistats i entrevistades valoren molt positivament la comunicació i contacte amb l'equip educatiu, no es pot obviar la necessitat d'un abordament específic de determinades situacions puntuals.
- La col·laboració entre agents –escola, serveis socials, família i Germina– és molt fructífera. Amb tot, esdevé imprescindible mantenir i, si s'escau, incrementar la comunicació i el treball col·laboratiu entre els agents de la comunitat educativa, les diferents àrees de l'administració local i l'equip educatiu de Germina. El manteniment i increment dels espais

de seguiment integral amb l'objectiu de donar resposta a les necessitats i mancances d'aquests joves i adolescents és essencial.

- En el marc d'aquesta relació amb els centres educatius, seria de molta utilitat establir espais de treball específics i protocol·litzats que ajudessin al reconeixement dels diferents perfils de joves vulnerables i les formes més idònies per adreçar-se a ells i a les seves famílies. Òbviament, aquesta qüestió depassa les competències dels centres oberts i, per tant, seria necessària la bona predisposició per part dels centres educatius i l'administració educativa. No obstant això, la potencialitat d'aquest marc de treball -tenint en consideració del coneixement integral que els centres oberts tenen d'aquests perfils d'infants i joves- ens fa apostar per la necessitat -i viabilitat- d'aquesta proposta. Els i les joves apunten en alguns moments a la falta de relació entre l'escola i la resta dels seus àmbits vitals. Germina juga aquest paper però és possible que els i les joves no en siguin conscients. Cal, potser, fer més explícita aquesta relació.
- En molts casos la transició del *Centre Obert* a l'*Espai Jove* o de l'*Espai Jove* a *Gran Recorregut* és viscuda amb cert tràngol per part dels joves, atès que per qüestions d'edat han de deixar el seu grup d'amics. En la mesura que el grup d'iguals esdevé un element referencial de primer ordre per aquests joves, aquest procés de separació és viscut amb angoixa i certa desorientació. En aquest sentit, seria interessant establir cursos pont, recursos d'acompanyament entre el pas d'un programa a l'altre que minimitzin el salt existent entre un programa i l'altre, i organitzar espais de contacte entre els grups més grans de cada etapa i els més joves de l'etapa següent per tal d'evitar ruptures de vincles entre joves massa abruptes.
- En la mateixa línia del punt anterior, caldria estudiar la conveniència de la coincidència del canvi d'etapa a Germina amb el canvi d'etapa educativa. En la mesura que els impactes en els i les joves de les transicions a secundària i post obligatòria són considerables i poc atesos des dels centres educatius, caldria estudiar la possibilitat d'endarrerir aquests canvis d'etapa a Germina un temps prudencial per tal de no afegir ruptures i evitar situacions potencialment desestabilitzadores.

7.3 Sobre els programes d'intervenció i la relació amb els infants i joves

- Atesa l'existència d'un percentatge de fracàs escolar i abandonament escolar prematur dels joves usuaris de Germina, és necessari continuar aplicant mesures que ajudin a reduir-lo o en tot cas permetin encaminar aquests joves cap als programes de segones oportunitats i les escoles d'adults. En aquest sentit, cal mantenir i, si s'escau, potenciar, la tasca d'orientació i acompanyament que l'equip educatiu realitza, especialment en el marc de l'*Espai Jove*, que coincideix amb els anys d'escolarització a secundària. Més enllà de l'acompanyament realitzat per l'equip educatiu, caldria continuar potenciant recursos que permetessin una major atenció a la diversitat i, en el cas que no s'hagin implementat, establir plans de formació per als i les professionals, orientadors i equip educatiu, que els millorin les eines per realitzar una millor aproximació a l'alumnat amb dificultats.

- La falta de referents positius per als infants i joves en els seus centres educatius aconsella potenciar el contacte amb els tutors i tutores i el personal auxiliar dels centres (tècnics d'integració social, educadors i educadores emocionals, educadors i educadores socials d'escola, etc.). Es tracta de dotar als joves de referents positius que elevin les seves expectatives acadèmiques, atès el baix nivell instructiu de les famílies dels i les joves incorporades a Germina.
- Alguns joves demanden ampliar el temps i el suport a l'estudi en el marc de *l'Espai Jove*. En la mesura que han accedit a la secundària i el nivell de feina i dedicació a l'estudi augmenta, alguns joves necessiten ampliar el temps i el tipus de suport a l'estudi. No es tracta de convertir *l'Espai Jove* en un espai íntegre de reforç escolar, però sí de donar l'oportunitat als i les joves que ho demandin d'ampliar el temps d'estudi i disposar d'un suport acadèmic més personalitzat.
- També en el marc de *l'Espai Jove* es detecta la demanda d'una major varietat pel que fa a les propostes d'activitats lúdiques. Malgrat que els joves són conscients que hi ha unes activitats més demandades i exitoses que d'altres, consideren interessant estudiar la possibilitat d'incorporar activitats que tradicionalment no són tan demandades ni populars, però que poden ser atractives per a un perfil de joves més minoritari i més introvertit. Hi ha joves amb inquietuds que queden invisibilitzades davant la inèrcia del programa i el lideratge dels companys i companyes més extravertits.
- El programa *Gran Recorregut* té com a objectiu l'assoliment d'una major autonomia i la capacitat d'autogestionar les trajectòries, motiu pel qual el seguiment dels joves es redueix en comparació amb etapes anteriors. S'observa, però, la necessitat d'augmentar el seguiment durant el primer curs d'aquest programa. Es tracta d'una etapa fonamental, on s'ha finalitzat o abandonat la secundària, i on els i les joves es troben en un procés de generació de noves rutines. El canvi de *l'Espai Jove* a *Gran Recorregut* és viscut en alguns casos de manera abrupta. Es recomana incorporar una major progressivitat en aquest procés d'autonomia.
- El treball emocional realitzat per l'equip educatiu té una gran rellevància. Els i les professionals acaben esdevenint referents dels i les joves, més enllà de l'àmbit formatiu. Molt sovint, els i les joves pateixen d'autoestima, han experimentat un etiquetatge negatiu a l'escola o no han aconseguit finalitzar amb èxit els seus estudis. La tasca rectora de l'equip educatiu és indispensable. El clima de confiança i proximitat que es crea dona legitimitat a l'equip educatiu en el procés d'orientació i acompanyament. Els processos de selecció i seguiment i la formació als i les professionals per part de l'equip de Germina s'apunten com a elements necessaris per al desenvolupament de qualitat d'aquesta funció.
- És reiterada la demanda d'activitats grupals adreçades a la millora del treball de les emocions dels infants i dels joves. Més enllà del treball individualitzat, s'observa com a positiva la constitució d'un espai pautat i protocol·litzat on els i les joves i infants puguin prendre consciència i expressar públicament les seves emocions i comunicar-se. Els i les joves han manifestat la necessitat de tenir eines per a la gestió de les seves emocions, per aprendre a estar sols, per aprendre a relacionar l'estat anímic amb la situació en què es

troben, etc. Els i les joves creuen que és un treball que es fa principalment en etapes d'edats més avançades i afirmen haver-ho necessitat abans.

- L'espai de l'assemblea setmanal és molt ben valorat. Es tracta d'un espai on hi ha certa transversalitat, tothom pot aportar la seva opinió i es prenen decisions de manera col·legiada. Els i les joves destaquen el poder decisor que se'ls atorga, a la vegada que creuen que afavoreix la creació d'un major vincle entre els joves i les activitats i projectes triats de manera col·legiada.
- Un dels punts forts present al programa és el treball amb les noies de les qüestions relatives a les desigualtats per raó de gènere. Les entrevistades valoren enormement com s'han treballat les qüestions relatives a treball domèstic, la sexualitat, la necessitat de l'assoliment d'objectius educatius i laborals i, en definitiva, l'apoderament per tenir el control de les seves trajectòries. Germina du a terme una tasca rellevant a l'hora d'enfortir l'autoestima, l'autoconeixement i la imatge social que aquestes joves tenen d'elles mateixes.
- La procedència es revela com a eix de desigualtat de primer ordre entre els infants i joves que s'incorporen a Germina. Si bé hi ha presència d'infants i joves autòctons, hi ha una clara sobre representació d'infants i joves d'origen immigrant. Entre els joves autòctons s'ha fet referència a la incomoditat o malestar expressat per les seves famílies davant les amistats estrangeres que es generen en aquest espai. Això contrasta amb la no problematització de la procedència per part dels infants i joves. Treballar el racisme es fa especialment necessari, per tal de conèixer les particularitats culturals i identificar els espais de trobada.
- Una part substantiva dels joves d'origen immigrant presenten un cert distanciament – emocional, cultural, etc.– envers la institució educativa. Cal aprofundir en l'estudi d'aquests perfils socials i llurs necessitats per tal d'establir línies d'actuació focalitzades en aquest col·lectiu, consensuades amb els centres educatius de referència. Aquest enfocament singularitzat ha d'ajudar a entendre les vivències d'aquests joves – com es produeix dol migratori?– i posar paràmetres a les seves necessitats amb l'objectiu de millorar la igualtat d'oportunitats dels joves d'origen migrant.

7.4 Sobre el suport a l'estudi

- Considerant els perfils socials dels i les joves presents a l'entitat, cal mantenir i enfortir el sistema de cerca i acompanyament en la gestió de les beques per aquells joves amb possibilitats d'accedir a estudis superiors. Dins aquesta línia de cerca de beques educatives, caldria potenciar la *d'ajuts a les activitats extraescolars* fora de Germina amb l'objectiu que els infants i joves puguin accedir a altres activitats en un marc diferent del que es troben a l'entitat. Es tracta, en definitiva, que els i les joves tinguin accés a espais de lleure amb altres perfils de joves i infants.
- La creació de vincles de mentoria s'aconsella com una estratègia que pot complementar l'activitat dels programes de Germina i alhora facilitar el manteniment del vincle amb els i les joves que finalitzen el seu pas per l'entitat. Altres programes de mentoria existents a Catalunya s'han mostrat altament eficaços per a la consecució de trajectòries d'èxit.

Si bé Germina no disposa d'aquest tipus de programes, l'experiència a partir dels i les joves que han fet voluntariat al Centre Obert Infantil apunta a una elevada satisfacció i pot esdevenir un bon precedent.

7.5 Sobre la relació amb les famílies

- Els i les joves entrevistades recorden amb especial intensitat el paper de Germina en relació a les seves famílies i valoren els moments compartits a l'entitat amb els seus pares o mares. De forma reiterada, els i les joves entrevistades constaten la manca de recolzament de les seves famílies. Aquesta manca de suport es tradueix en un volum important d'infants i joves poc estimulats i, per tant, amb certes dificultats per al desenvolupament de competències bàsiques. El treball amb les famílies esdevé especialment complicat ateses les circumstàncies de vulnerabilitat en què es troben però cal continuar potenciant la comunicació i les trobades amb les famílies i, si s'escau, planificar tallers parentals amb l'objectiu de fer-les partícips del rol que d'elles s'espera i dotar-les d'eines per al seu desenvolupament. En aquest sentit, cal prioritzar les accions que afavoreixin l'aproximació i l'acompanyament de les famílies al sistema educatiu.
- La comunicació entre les famílies més vulnerables i l'escola és freqüentment poc fluïda. Sovint, les famílies estableixen una major proximitat amb Germina que amb la institució escolar (hi ha menys resistències, major confiança, menys recel...). Partir d'aquesta confiança pot facilitar l'establiment de ponts a tres bandes, fent que la relació entre la família i l'escola millori a partir de la mediació de Germina.

Fundación
Mauricio y Carlota Botton

Germina